

A magyar kir. csendőrség rendszere

Csendőr-kerület	Ezredes	Alezredes	Őrnagy	I. II.		Főhadnagy	Hadnagy	Számvivő			Örmester			Örsvezető			
				százados	százados			főhadnagy	hadnagy	gyalog	lovas	összesen	gyalog	lovas	összesen		
																I.	II.
I.	1	1	4	10	1	26	.	26	142	.	142						
II.	1	1	5	14	1	20	6	26	125	24	149						
III.	1	1	5	12	1	20	11	31	70	64	134						
IV.	1	1	4	14	1	27	1	28	136	17	153						
V.	1	1	4	12	1	24	.	24	135	.	135						
VI.	1	1	4	14	1	24	.	24	175	.	175						
Összesen	3	3	6	17	9	38	38	2	1	2	1	141	18	159	783	105	888

Ehhez a m. kir. horv.-szlav. csendőrség

Horvát-szlavon.	1	1	1	3	1	5	8	1	.	.	.	24	.	24	206	.	206
Összesen	4	4	7	20	10	43	46	3	1	2	1	165	18	183	989	105	1094

Kitüntetések

(az 1887. október 1-től 1888. szeptember 30-ig terjedő időszakban).

I. Jelvényes kitüntetést nyertek:

1. *Nisztor György* örmester, a II. sz. csendőr-kerület állományában.

Nisztor György örmester közel 15 éve és e közül 9 éven felül a csendőrségben szolgál, huzamosb idő óta parancsnoka a bánát-komlói örsnek. Az ottani terhes viszonyok dacára ezen altiszt pihenést nem ismerő folytonos munkásságával, erélyével, bátorságával és ismereteinek ügyes értékesítésével — meg-

sitett állománya 1888-ik év végével

Csendőr			Főösszeg					Szárny	Szakasz	Tiszti különitémény	Örs				Polgári alkalm.	
gyalog	lovas	összesen	Tiszt	Legénység örmestertől lef.			Szolgá. ló				gyalog	vegyes	lovas	összeg	Irnok	Irodaszolg.
				gyal.	lovas	össz.										
732	.	732	17	900	.	900	.	4	8	.	150	.	.	150	1	2
596	148	744	22	741	178	919	178	5	12	.	123	.	28	151	.	2
391	352	743	20	481	427	908	427	4	10	1	75	2	67	144	1	2
679	91	770	21	842	109	951	109	4	12	.	145	.	17	162	1	2
636	.	636	19	795	.	795	.	4	10	.	141	.	.	141	1	2
771	.	771	21	970	.	970	.	4	12	.	178	.	.	178	1	2
3805	591	4396	120	4729	714	5443	714	25	64	1	812	2	112	926	5	12

ideiglenesen rendszeresített állomány

721	.	721	21	951	.	951	.	4	12	.	214	.	.	214	.	2
4526	591	5117	141	5680	714	6394	714	29	76	1	1026	2	112	1140	5	14

feelve azon bizalomnak, melyet előljárói beléje helyeztek akkor, midőn őt kiválasztották ezen veszélyes vidék közbiztonsági viszonyainak rendbehozatalára — valóban el tudta érni, hogy nem csak az említett népes községben az ez előtt feltűnően gyakori közbiztonsági zavarok az átlagos mértéken alul szállottak le, hanem midőn erélyes működését adott alkalommal a szomszéd s távolabbi vidékre is kiterjesztette, ennek jó kihatása a messzebbi környéken is hasonlóan felette kedvezően érezhető lett.

Hogy mily nagymérvű volt ezen altiszt eredményes működése, azt legjobban azon körülmény mu-

tatja, hogy ő állomáshelyén s a környéken az 1884. év eleje óta 349 bűnügyben, — köztük sok súlyos, az élet és vagyon biztonsága ellen elkövetett esetekben, — a tetteseket kiderítette, az elrabolt javakat pedig nagyrészt megkerítette; összesen pedig 358 egyént szolgáltatott át az illetékes hatóságoknak.

Ezen, a közbiztonsági szolgálat terén hosszabb időn keresztül szerzett érdemeinek elismeréseül és bajtársainak hasonló tevékenységre való buzdításul, részére Ő csász. és apost. kir. Felsége 1887. évi november hó 14-én Gödöllőn kelt legfelső elhatározásával a *koronás ezüst érdemkeresztet* legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

2 *Maurovics Gál* őrmester, a m. kir. VI. sz. csendőrkerület állományában.

Nevezett 1858. évi márczius hó 3-án a fennállott 19. sz. cs. kir. csendőr ezredhez soroztatván be, — 30 év óta megszakítás nélkül a csendőrségnél szolgál, mely hosszas szolgálati ideje alatt hivatásszerű kötelességét mindig és minden körülmény között buzgón és egész odaadással teljesítette; képességét, ismereteit és ügyességét minden alkalommal a szolgálat érdekében értékesítette; — mint őrsparancsnok alárendelt legénységét szorgalmasan oktatta s kötelességük hű és szigorú teljesítésére buzdította, maga magát pedig a szolgálatban nem kimélte, sőt inkább a legnehezebb feladatokat mindig személyesen oldotta meg.

Eredménydús működését tetézi legutóbbi szép sikere, melyet mint magyar-óvári őrsparancsnok elért, midőn az ottani róm. kath. templomban 1887. évi szeptember hó 13-án éjjel elkövetett rablás tetteseit s a körülbelül 1500 frtnyi értékű lopott tárgyakat, még a rablást követő napon Győrött — hová a rablók után ment — gyorsan kiderítette és kézrekerítette.

Ezen fáradhatlan és buzgó altiszt eredménydús és hosszas működése elismeréseül, részére Ő cs. és ap. kir. Felsége az 1887. évi december hó 2-án Bécsben kelt legfelsőbb elhatározással a *koronás ezüst*

érdemkeresztet legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

3. *Debreczeni Sándor* őrmester, a m. kir. I. sz. csendőr-kerület állományában.

Debreczeni őrmester 16 évi esendőrségi szolgálata alatt példás minősültsége, éber ügybuzgalma és kiválóan a közbiztonsági szolgálatban tanúsított eredményteljes működése által magát hivatásában kitüntette, kötelességérzettel párosult kitartása és megbízhatósága által előjáróinak teljes megelégedését és bizalmát kiérdemelte, alantasainak pedig követendő például szolgált.

Annak jellemzésére, hogy e kiváló altiszt ügybuzgalmával mily felismerésre méltó dicsvágyat egye- sít, álljon itt azon tény, hogy a számos nagyobb mérvű és legsúlyosabb bűnesetekben akkor is, midőn ezeknek színhelye nem az ő felügyeletére bízott, tehát nem is az ő felelőssége alatt álló örskörlet volt, — maga kérelmezte a nyomozással való megbízatását s ügybuzgalmát mindig a legszebb és legteljesebb siker koronázta. Ezen, hivatásának élő altiszt működésének összes eredménye is valóban meglepő, a mennyiben 1881-től 1886-ig 101 lopási, rablási, gyilkossági és más bűnügyet nyomozott ki és 218 közártalmu egyént tartóztatott le és adott át az igazságszolgáltatásnak.

De nem csupán a közbiztonsági szolgálat terén tünt ki ezen altiszt. Midőn 1885-ben a Szamos folyó hirtelen megáradva, Deés városban nagy pusztításokat vitt végbe, ezen őrmester rendkívüli körültekintése, erélye, fáradhatlansága és önfeláldozásával, különösen a vagyon megmentése körül kimagasló szolgálatokat teljesített.

Mindezekre való tekintettel Ő csász. és ap. kir. Felsége 1888. évi május hó 9-én Lainzben kelt legfelsőbb elhatározásával, nevezett őrmesternek a közbiztonsági szolgálat terén szerzett érdemei elismeréseül, a *koronás ezüst érdemkeresztet* legkegyelmesebben adományozni méltóztatott,

4. *Schnorer Károly* őrmester, a m. kir. I. sz. csendőr kerület állományában.

Ezen őrmester a csendőrségben minden megszakítás nélkül már 25 évet szolgál, mindenkor a legernyedetlenebb szolgálati buzgalmat tanusította s tapintata, körültekintése és fáradhatlan tevékenysége által alárendeltjeinek ép úgy szolgált követésre méltó példaul, mint a hogy azok szakszerű kiképezését is előmozdította. Megbízhatósága folytán ezen derék altiszt mindig a legnehezebb viszonyok között működő őrsök vezetésével volt megbizva, s ezen bizalomnak megfelelően a legnehezebb és legkényesebb helyzetekben is terhes feladatát sikerrel oldotta meg, kiérdemelve ez által egy előjárói megelégedését, mint a hatóságok hálás elismerését, nemkülönben a lakosság tiszteletét és nagybecsülését.

Tekintettel úgy arra, hogy Schnorer őrmester a közbiztonsági szolgálatban szerzett érdemeiért már hatszor részesült dicséretben, mint arra, hogy ő egy kötelességérzettől áthatott kitűnő minőségű csendőr altiszt: a felterjesztés alapján Ő cs. és ap. kir. Fellegének 1888. évi május hó 16-án Lainzben kelt legfelsőbb elhatározásával részére a közbiztonsági szolgálatban töltött sok évi közhasznú és jeles szolgálattaljesítésért a *koronás ezüst érdemkereszt* adományoztatott.

5. *Daić Bude* őrsvezető, a magy. kir. horvát-szlavon csendőrség állományában.

A Horvátország, Lika-Krbava megye gračaci járásában fekvő Bruvno községet 1887. évi december hó 30-án oly rendkívüli hófúvás lepte meg, hogy számos ház, a többek között a Radaković Mihályé is, a benn levő családdal együtt teljesen el lön temetve.

Daić Bude őrsvezető 31-én reggel korán értesülvén e szerencsétlenségről, összes legényiségével a helyszinre sietett s a környékről a legerélyesebb intézkedések által összeszedett munkaerővel, a folyton tartó hidegben és hófúvásban munkálkodott nagy megerőltetéssel de lankadatlanul az eltemetettek meg-

mentésén. Sőt később maga is a kapához nyult s ily módon a legjobb példaul serkentette a rendkívüli időjárásban már-már lankadó embereket az életmentés nemes céljának elérésében.

Ily megerőltető munkával végre sikerült délelőtt 10 óra körül Radaković Mihály házáig jutni, hol legelőbb a háztulajdonosnak Illés nevű fiáig ásták magukat, — kit azonban egykönnyen kiszabadítani nem lehetett, mivel a ház összeomlott tetőzetéből egy gerenda lábán keresztül esve őt a talajhoz nyomta úgy, hogy magával tehetetlen volt. Máskép nem volt megmenthető, mint csak is ezen gerenda ketté vágása által, mi viszont azért volt majdnem kivihetetlen, mert ezen egyetlen gerendára támaszkodván még az épület, a gerenda elvágásával a lezuhanó ház a megmentendővel a mentőt is agyonzúzással fenyegeté.

Ezen veszélyes helyzet láttára Daić Bude őrsvezető ismételt felhívásai és kérései daczára is, ki sem mert a nagyszámu jelenvolt emberek közül a mentésre vállalkozni s ez okból úgy a leszorított Radaković Illés, mint a még hó alatt eltemetve levő családtagjai a lassu, de biztos és kinos elpusztulásnak látszottak elébe nézni. Hirtelen azonban Daić őrsvezető nemes és gyors elhatározással fejszét ragadva, saját önfeláldozásával kísérlette meg a legkinosabb helyzetben szenvedő Radaković Illést megmenteni.

És valóban, mindön az őrsvezető csapásai alatt végre a gerenda ketté vált, csak is annak köszönhetette ő is életben maradását, hogy a végzetes pillanatban több egyén gyors kézzel őt is megragadva, kirántották az összeomló ház alól; — de még így is egy gerenda oly sulyosan csapódott lábához, hogy eszméletét veszítve, csak egy közeli házban eszközölt, hosszabb élesztgetési kísérletek után sikerült őt ismét talpra állítani.

Radaković Illés azonban meg volt mentve.

Időközben Raković Illésen kívül még kiásattak életben maradt atyja, anyja és egyik fia, ellenben

neje és más két gyermeke már csak halva találtathattak fel.

Daić őrsvezető délután uj erőre kapván, ismét a szerencsétlenség színhelyére sietett s az elszéledt mentő munkásokat erélylyel újra összehozva folytatta önfeláldozással, lankadatlanul és kötelességhűen — a szakadatlanul tartó hófuvás daczára — a mentési munkálatokat. Ezen derék működésnek hálás eredménye az volt, hogy a délután folyamán még más házakat is kiásva, a hóból hat embert élve mentett ki, míg hat egyén csak halva kerülhetett meg.

Midőn tehát ezen altiszt a legnehezebb helyi viszonyok között annyi erélylyel, önfeláldozással és emberbaráti szeretettel, kötelességhűen teljesítette hivatását; sőt midőn arra szükség volt, egy ember élet megmentése végett a saját életét is, katonához illő elszántsággal kockára tette s ily módon meg, is menthette még a megmenthetőket: oly derék magatartást tanusított, mely méltó a jól kiérdemelt elismerésre. Ezen elismerés nem is maradt el, mert Ő cs. és ap. kir. Felsége 1887. évi július hó 9-én Ischlben kelt legfelsőbb elhatározásával részére az *ezüst érdemkeresztet* legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

II. A m. kir honvédelmi miniszter ur ő Nagyméltósága dicsérő elismerésében részesültek:

1, *Hayn János* őrmester és

2. *Jergity Radivoj* csendőr a m. kir. II. sz. csendőr kerület állományában.

A Temes folyónak 1887. évi május hó 20-án a saághi hidnál történt áradása alkalmával kitünő szolgálatokat teljesített e csendőrség. A rendelkezésre álló közmunka erővel Hayn őrmester a védgátakat 12 napon át a legvégsőig védelmezte s mikor az ár a kétségbeesett védelem daczára a gátat átszakította s Petromány községet elborította: Hayn őrmester és Jergity csendőr az éjnek idején meglepett s a há-

zakba rekedt lakosság szívrendítő segélykiáltásaitól indíttatva, félelmet és veszélyt megvető elszántsággal a dagadó áradaton gázolva, a legnagyobb veszély helyére siettek, utóbb csónak vagy egyéb mentő szer hiányában egy leégett ház gerendáiból tutajt hevenyészve, részint ezen, részint pedig mellette gázolva saját életük veszélyeztetésével — 8 embert mentettek meg és helyeztek biztonságba.

Ezen odaadó buzgóság, körültekintés és elszántsággért Hayn őzmestert és Jergity csendőrt a m. kir. honvédelmi ministerium dicsérő okirattal látta el, míg a m. kir. belügyministerium az előbbinek 25 frtnyi, az utóbbinak 15 frtnyi jutalomdíjat engedélyezett.

3. *László János*, m. kir. II. sz. csendőr kerületbeli őrsvezető, magy.-czérnyai őrsparancsnok, a közbiztonsági szolgálat terén tanusított ernyedetlen szorgalma, kitartó buzgósága és eredménydus működéseért, melynek során ezen őrsvezetőnek sikerült egy 17 tagból álló tagból álló tolvajbandát, ezek közt Délmagyarország leghirhedtebb lóköetőit és e vidék legvakmerőbb betörőit, letartóztatni, — a m. kir. honvédelmi ministerium által dicsérő okirattal, a m. kir. belügyministerium által 30 frtnyi jutalomdíjjal látatott el.

4. *Pesun Mihály*, magy. kir. horvát-szlavon csendőr őrmester.

A Bácskában Kálló Antal, hadnagy által szétugrasztott Tyoszity rablóbanda 4 veszedelmes tagját, a Szerémségbe menekült, Kovačev Josot, Ilić Pétert, Gjaković Miklóst és Zuljević Ignácot, ernyedetlen szorgalommal és kitartó buzgósággal folytatott nyomozás után kézrekerítette, mely eredménydus működéseért ezen derék őrmester a m. kir. honvédelmi miuisterium által dicsérő okirattal látatott el.

5. *Gergely György*, m. kir. VI. sz. csendőr kerületbeli őrsvezető, czimz. őrmester, Devecseren Veszprém megyében 1887. évi december hó 14-én kiütött tűz alkalmával négy emberéletnek a tűzhaláltól, saját személye biztonságának veszélyeztetésével esz-

közölt megmentéseért s az ezen életmentés körül tanusított férfias, elszánt, bátor és derék magatartásáért a magy. kir. honvédelmi ministerium által dicsérő okirattal láttatott el.

*

A m. kir. VI. sz. csendőr kerület területéhez tartozó Somogy, Veszprém és Zala vármegyékben 1887. évi augusztus és szeptember hónapokban garázdálkodott rablóbandák megsemmisítése körül tanusított kiváló szolgálatokért a következők nyertek a m. kir. honvédelmi ministerium részéről dicsérő okiratot és pedig:

a) 6. *Mantsch Gusztáv* és

7. *Lollok Lajos* őrmesterek, Doma Vendel fegyveres rablónak heves ellenállás után sikerült letartóztatása alkalmával tanusított bátor és elszánt magatartásukért. *Mantsch* őrmesternek, ki ez alkalommal valóban halált megvető merészséget tanusított, a m. kir. belügyministerium ezen felül még 40 frtnyi jutalomdíjat is engedélyezett.

b) *Spalla Aurél* őrmester (időközben hadapróddá léptettetett elő) a marczaltői rablógyilkosok letartóztatása, valamint a *Farkas András* hirhedt betörő által elkövetett rablás s többrendbeli betörési lopásból eredő több száz forintnyi értékű tárgyak kinyomozása alkalmával tanusított fáradhatlan ügybuzgalma és eredménydús működéseért.

c) 9. *Stubán Gyula*,

10. *Gacsér József* és

11. *Palsovics János* örsvezetők, továbbá

12. *Németh Gábor* II.,

13. *Szércsei Lajos*.

14. *Béltelki Mihály*,

15. *Griesler József* és

16. *Nagy Lajos* csendőrök, a *Renkó-féle* rablóbanda megsemmisítése alkalmával tanusított bátor és elszánt magatartásukért.

d) 17. *Horváth Kálmán* czimz. őrmester,

18. *Lakos István*,

19. *Molnár Károly*,

20. *Horváth Sándor* és

21. *Krausz Gergely* csendőrök a *Roboz-féle* rablóbanda szétugrasztott tagjainak és czinkostársainak hosszú, fáradságos és *Horváth Kálmán* czimz. őrmester által igen értelmesen vezetett nyomozás során történt letartóztatásáért.

e) 22. *Olasz Béla* czimz. őrmester, *Márton Vendel* rablónak észszerűen keresztülvitt nyomozás után sikerült letartóztatásáért, valamint a *Renkó-féle* rablóbanda által elkövetett gyilkosságot bizonyító bűnfelek kézre kerítéseért.

Rablóüldözések Somogy-, Veszprém- és Zalamegyékben az 1887-ik évben.

Magyarországnak Dunántuli részében a személy- és vagyonbiztonság fentartása mindig nehéz feladat volt, mivel a rengeteg erdők, a bozóttal benőtt, nehezen áttörhető sűrűségek, általában a terepviszonyok a dologkerülők és a törvényellenes cselekmények elkövetésétől nem irtózó egyének ott tartózkodására felette alkalmasak és mert az ezen vidékbeli alsóbb osztályu, különösen a feltűnő nagy számu, úgyszólván egész életét a szabadban s az elszigetelt majorkokban töltő, így tehát eldurvult, fondor és erőszakos természetű pásztornépnek törvényellenes cselekmények elkövetésére igen nagy hajlama van.

Évszázados erdőségek borítják a vidékeket s néhol oly sűrűen benőve bozóttal, hogy alig járható s azokban csakis az ott tanyázó pásztorok képesek magukat helyesen tájékozni. Ezek többé-kevésbbé közártalmu egyének lévén, az ezen erdőségekbe menekülő üldözött gonosztevőknek fogva pártját, azokat a járőrök elől nemcsak elrejtik, de legtöbb esetben hozzájuk csatlakozva, képezik a formaszzerű fegyveres rablóbandákat, kik ezen biztos rejtekből kiindulva, több vármegyén át barangolnak, míg végtére a

60,000 hold területet képező hirhedt Bakony-erdőségbe, mint legbiztosabb menhelyre eljutnak.

Kétségkívül ezen kedvező körülmények indították a kis-hartai közvetítő intézetből 1887-ik évi július 31-én, még a Rózsa Sándor-féle rablókorszakból kifolyólag rablógyilkosságért 20—20 évi fegyházra ítél s annak idején hirhedt Renkó Kálmán és Oroszlán Pál, valamint a 7 évi fegyházra ítél Szántó István megugrott rabszökevényeket arra, hogy a dunántuli vidéket keressék fel gonosz előéletük folytatására.

Mert a mint bebizonyult, megszökésük és szövetkezésük után 1887. évi aug. 8-án esti 10 órakor ezen rabszökevények legelőször is Somogy megyében a bodrogi korcsmárosnál jelentek meg, kitől 200 frtot követeltek; de ezen összeget a korcsmáros előteremteni nem tudván, kezeit összekötözték s lakásán mindent összehányva, körülbelül 30 frtját raboltak el; augusztus hó 16-án estefelé a nagy-atádi vásárról haza térő Drucker János és Klein Jakab nemesvidi lakosoknak állták útját, kiktől 375 frt készpénzt egy arany és egy ezüst órát lánczczal együtt raboltak el; augusztus 23-án Mautner berkenczei lakostól raboltak el egy arany órát és egy kétcsövű fegyvert; 24-én este 9 óra tájban pedig Gyékényes községben próbáltak szerencsét. Ugyanis a rablók e községbe érkezve, az utcán előtalált két odavaló lakost fenyegetésekkel kényszerítették arra, miszerint nekik Unger Hermann kereskedő házát mutassák meg, sőt a két békés polgár kezébe fegyvert is adtak, hogy a lakás bejáratait őrizzék. Erre a rablók egyike az ajtót megkopogtatta s «Ő felsége a király nevében» az ajtó kinyitását követelte, azon érveléssel, hogy csendőrök jelentek meg és hamispénz forgalomba hozatalért Ungert letartóztatni és elkisérni jöttek. Unger csakugyan azt vélte, hogy csendőrök követelik az ajtó kinyitását, tehát azt ki is nyitotta, mire a rablók közül kettő a szobába ugorva, fegyverüket a halálra ijedt kereskedő mellének szegezték s tőle pénzt követeltek.

A kereskedő a rablók láttára zsebében volt pénzes tárczáját elővette s az abban lévő pár száz forintot átadta. Ezzel azonban a rablók meg nem elégedvén, a kereskedésbe hatoltak s onnan még 50—60 frtnyi készpénzt, több szövetet, pipákat, szivart és két lőfegyvert magukhoz véve eltávoztak.

A csendőrség a rablók leirt garázdálkodásait tétlenül nem nézte, mivel a bodrogi korcsmárosnál elkövetett rablás után Baksay Sándor hadnagy, kaposvári szakaszparancsnok, azonnal a helyszínére rendeltetett oly utasítással, hogy a kellő erőt összpontosítva, Bodrog községből kiindulva, a nyomozást addig folytassa, míg eredményre nem jut.

Mivel azonban a rablók a Somogy megyében lévő nagy kiterjedésű és bozóttal benőtt erdőségekben a pásztorok segítségével kocsikon dél felé menekültek, hol a rablásokat egymásután követték el; Körner Károly hadnagy, marczi szakaszparancsnok is, ki ez időben a pécsi szakaszparancsnokot helyettesítette, szintén kirendeltetett azon meghagyással, miszerint a Dráva folyótól fel, az ez irányban nyomozó Baksay hadnagy felé, a nyomozást indítsa meg. Minthogy azonban ezen széles körű intézkedések sem hozták meg a kívánt eredményt, — Körner hadnagy visszahívása után — Kostka Pál százados, pécsi szárnyparancsnok sietett a rablók üldözésére s egyidejűleg a Somogy megyében elhelyezett őrsök — a szükséges erő visszahagyásával — mind mozgósítottak.

Leginkább hátráltatta a rablóbanda nyomának felfedezését azon körülmény, hogy míg Renkó és társai Somogy megye déli részében garázdálkodtak, ugyan ezen megye északi részében egy másik rablóbanda tünt fel, mely szintén három tagból állván, azon feltevésre engedett következtetni, miszerint Renkó és társai az általuk elkövetett rablások közben kocsin gyorsan haladva, északra huzódtak. Így tehát a veszedelmesebb rablóbanda üldözésére összpontosított erő egyik részét azon feltevésből, hogy a Renkó-féle banda északon folytatja garázdálkodásait, ez ellen kellett küldeni, —

holott ez egészen más banda volt, mint a hogy az később kitűnt és a következőkben elősorolva van.

Ugyanis a nagy-kanizsai kir. törvényszék börtönéből a különböző súlyos bűntényekért 20 évre elítélt, de 1887. év június havában megszökött Horváth Roboz István, a Renkó-féle banda garázdálkodásait felhasználván, Pumer János és Czuppon Lajos Zalamegyei juhászbojtárokkal szövetkezve, Somogy megyébe ment s ott Marczali mellett, a gyótai pusztán lakó ispán lakását augusztus 22-én délután 3 órakor felkeresték. Az ispán nem volt honn, csak két nőcselédje; ezeket, hogy lármát ne csaphassanak, a pinczébe zárták be és az ispán lakásából 4 frt apró pénzt, fegyvert, forgópisztolyt, vadásztáskát, töltényeket és csizmákat raboltak el.

Ezután neszét véve az üldözésnek, jónak látták Somogy megyét elhagyni és Zalamegyébe visszatérni, hol Horváth Roboz indítványára már 24-én este 10 óra tájban Garaboncz községben Sós József udvarára mentek be. Sós József nejevel a ház pitvarában aludván, a három fegyveres rabló őt álmából felverte és azon ürügy alatt, hogy nekik enni adjon, szobájába hívták, hol még apósa, anyósa és egy nagy leánya aludtak. Sós rosszat sejtve, a mint az ágyon ült, észrevétlenül kezével az ágyban fekvő nejét meglökte, hogy ébredjen fel, ha talán aludna. Sósnek a három fegyveres rablóval a szobába kellett mennie, míg neje észrevétlenül a dunyhát magára vonta s így künn maradt. Később az asszony az ágyból felkelt és a szomszédba menekült.

A három fegyveres egyén közül kettő a szobában belül foglalt állást, míg a harmadik az ajtón kívül maradt. A szobában lévő két fegyveres egyén fegyverét Sós mellének szegezve s lelövélssel fenyegetve őt, pénzt követeltek.

Sós anyósával a szobában lévő tárgyakat széthányatták, átmotozták, a ruhák zsebeit kikutatták és így a ládában 46 frt 50 krt és Sós kebelében egy zacskóban 225 frtot találtak elő.

A kutatás alatt Sós Józsefet ütni kezdték, mire az hangosan jajgatott. Felesége a szomszéd háztól látván, hogy az ajtón kívül maradt harmadik rabló a szoba ablakain kívül lévő redőket is beteszi, a szobából pedig jajgatást hallván, nagyon megijedt és a legrosszabbtól tartva, egész erejéből segítségért kiáltott a falu utcáján.

A lármára a kívül állott rabló figyelmeztetésére a szobában volt két rabló is azonnal kiment s az udvaron keresztül, a kerten át elszaladtak.

Sós József is utánnuk ment az udvarra, és az ágyában volt forgópisztolyból a rablók után lőtt, mire ezek is két lövést tettek, de a lövések nem találtak. A kirabolt házhoz segélyre a nép már csak a rablók elmenekülése után jött össze, üldözőbe azonban őket senki sem vette.

A káros még azon éjjel kocsira ült és az esetet a kis-komáromi örsnek bejelentette, mire Horváth Kálmán őrmester Lakos István csendőrrel azonnal a rablók üldözésére indult. Az igen helyesen és észszerűen vezetett nyomozás során a járőr az egyik rablót, Pumer Jánost Szabar községben egy csizmadianál, hol éppen csizmát rendelt és lábát mérette, letartóztatta.

A rablók üldözésére időközben kirendelt Emerich Gottfried hadnagy, nagy-kanizsai szakasparancsnok, azon feltevésből kiindulva, hogy Czuppon Lajos, a másik rabló, mivel azelőtt Balaton-Magyarád községben tartózkodott, most is meg fog ott fordulni, — Horváth őrmesterrel a jelzett irányba indult és csakugyan megtudta, hogy Czuppon a rablást elkövető éjjelen ott meghált, de már eltávozott. Keszthely felé folytatva a nyomozást, augusztus 27-én délután a «Csali» csárdában Czuppon meglepve, minden ellenszegülés nélkül letartóztatott.

Az eddig kézrekerült rablók közül a főczinkos, Horváth Roboz menekülésének irányát egyik sem tudta; ennél fogva nyomozása minden oldalról megindított, míg végre Molnár Károly csendőr járőr-

vezetőnek, Horváth Sándor és Lakos István csendőrrel, 142 órai fáradhatlan és odaadással teljesített szolgálat mellett, szeptember hó 1-én este 11 órakor sikerült a bajcsai malomnál az istállóban ezen rabszökevényt és fegyveres rablót is elfogni.

A Roboz által szervezett rablóbanda ily módon megsemmisítetvén, kiviláglott, miszerint Renkó és társai csakis Somogy megye déli részén tartózkodhatnak. Minthogy pedig ez időben más rablóbanda azon vidéken nem garázdálkodott; az üldözésre kirendelttek figyelme most már egy pont felé irányult, t. i. Renkó és társai felé, kik a Gyékényesen elkövetett rablás után a Nagy-Márton községhez tartozó porogi erdőben Holport Imre rovott előéletű, már rablógyilkosságért büntetve volt juhásznál az akali akolban telepedtek meg. Itt a rablók ugyszólván biztos menedékhelyet találtak, mert az említett akol oly félreeső és járatlan helyen fekszik, hová a járőrök is csak nehézségek leküzdésével képesek elhatolni.

Mint később megállapították, a rablók ezen akolból kiindulva intézték a berzenczei és gyékényesi rablásokat és mindkét alkalommal már Márton Vendel csavargó is a rablók társaságában volt. Ugyanezen akolnál lötték agyon augusztus 24-én a rablók Rác József csurgói erdőőrt, volt csendőrt. Rác ugyanis 23-án azt észlelte, hogy egy fegyveres, előtte ismeretlen férfi és egy nő — kinek fején egy nagy kosár enivaló volt — az akali akol mellett lévő Sárkány-gödörbe tértek be. Sokáig lesett reájuk, de azok onnan ki nem jöttek, a gödörbe pedig Rác be nem ment, mivel az idő már későre járt. Másnap a kérdéses helyre menve s ott már senkit sem találva, az akali akolhoz szándékozott menni, ott gyanítva az idegeneket. Utközben találkozott Kardos István uradalmi csőszszel, ki nem akarta engedni az akolba felmenni, de mert az erdőőr határozott szándéka mellett megmaradt, a csősz tőle elvált s midőn Rác erdőőr az akolhoz felért, már a csősz is Renkóék társaságában ott volt.

Rác az akolon kívül maradt, s daczára Renkóék meghívásának az akolba be nem ment. Mint volt csendőr sokkal óvatosabb volt, hogy sem a szük helyiségbe belépett volna. Mindezen elővigyázat mellett mégis az egyik rabló észrevétlenül orvul hátulról átölelve, tehetetlenné tette, a többiek pedig lefegyverezték s elkisérve jó mélyen az erdőbe, 3—4 puskalövessel kivégezték. Bizonyára a csősz elárulta, hogy csendőr volt s e miatt a rablók félhettek tőle. De ezen szerencsétlen embernek vesztét leginkább az okozta, hogy még mindig viselte a kilépésekor kapott csendőr-zubbonyt, mit látván a rablók, a gyanu iránta méginkább megerősödött.

Az akali akolban való tartózkodásuk is felfedeztetvén, a portyázó járőrök elől — kiknek közeledtéről a pásztorok által mindig idején értesítettek — a rablók menekülni iparkodtak. Kostka százados és Baksay hadnagy leginkább Csurgó, Iharos-Berény és a nemesvidi örskörleteket tartották folytonosan szem előtt, azért, mivel feltételezték, hogy a rablók mégis csak ezen a vidéken bujdokolhatnak, de mert Baksay hadnagy nyomozás közben értesült is, hogy Renkó és társai augusztus 29-én éjjel a miháldi szőlőkben, Koplár pinczejében fogják elkölteni a lopott és ott összehalmozott baromfiakat.

Utóbbi értesülés folytán Baksay hadnagy lovas küldönczök által a szanaszét lévő járőröket Miháldra rendelte, Szigeti József örmester csurgói örsparancsnokot pedig szóbelileg utasította, hogy 29-én az esteli órákban várjon ott reá.

Az összpontosítást estére Baksay hadnagy azért rendelte el, nehogy a községben a Renkó bandának egyik-másik besugója észrevegye s elárulja a sok csendőr megérkeztét, de meg azért is, mivel 29-én az akali akoltól megszökött Holport Imre juhász letartóztatásán fáradozott, ki már akkor Zalamegye Sár-mellék határában ütötte fel tanyáját 80 drb lopott birkával.

Ezt 29-én Baksay hadnagy le is tartóztatta, de a

kikérdezés több időt vett igénybe, ennél fogva Miháldra esténél előbb meg sem is érkezhettek volna.

Szigeti őrmester Miháldon szintén értesült, hogy Renkóék a szőlőhegyben vannak; tehát Baksay hadnagyot be nem várva, negyedmagával a közelfekvő szőlőhegybe indult.

A rablók azonban egyik besugójuk által közeledtéről értesültek és a pinczéből elmenekülve, a járőrrel az erdő szélén találkoztak több száz lépésnyi távolságban s itt mindkét részről néhány lövés tétetvén eredmény nélkül, a rablók az erdő sűrűjében eltűntek.

Ezen érintkezés után a rablóknak egyidőre nyoma veszett ugyan, de az eddigi nyomozásnak mégis volt annyi eredménye, hogy a Renkó-banda czinkostársai közül tizen letartóztatottak, köztük a gyékényesi rablásban részt vett Márton Vendel és Nagy József juhászbojtárok.

Márton Vendelt, ki a miháldi összeütközés után Kanizsára bevásárlások végett ment, Baksay hadnagy megkeresésére a n.-kanizsai rendőrség fogta el.

Renkóék czinkostársaik összefogdosása után minden támogatás nélkül állván, nem maradhattak tovább Somogyban, sőt látszólag is tervet változtattak. Legalább arra engedett következtetni azon körülmény, hogy Renkóék Veszprémmegye felé, Oroszlán ösmerőseihez szándékoztak menni. A folytonosan nyomukban lévő járőrök miatt azonban nem Szent-Gál (Veszprémmegye), hanem Zalamegye déli része felé vették irányukat, mindenütt a leggyorsabban haladva, valószínűleg azért, hogy üldözőik elől menekülve, ezek nyomot veszítsenek. Tervöket csaknem el is érték, mivel a mint Somogy megyét elhagyták, nyomuk többé felfedezhető nem volt mindaddig, míg csak Zalamegyében 1887. év szept. 5-én a rédicsi plébánosnál a rablás el nem követtetett. Ugyanis Renkóék Rédics környékére megérkezve, itt is, mint Somogyban, azonnal találtak gonosz tervük kivitelére támogatókat, Retner Ferencz rédicsi kanász s

ennek több ösmerősei személyében. Az erdőben lakó Retner a rablók étellel s itallal ellátta, s a rablás-hoz tervet is készített.

Habár a rablók holtartózkodásáról, a rablást megelőzőleg a községi birónak is tudomása volt, mégis sehová jelentést nem tett, sőt félelemből — mint a következők mutatják — bűnös közömbösséggel viselte magát. Ugyanis a Renkó-banda egyik tagja szept. hó 5-én a rédicsi határban Kancsal László odavaló lakosnak pénzt adott és fenyegetések mellett meghagyta, hogy azon neki Retner kanászszal bort vigyene az erdőbe. A kanász csakugyan elment a korcsmába s a kisbiróval együtt a bort ki is vitték az akkor már együtt volt 4 fegyveres egyénnek. A kisbiró az esetet elbeszélte Tüske György rédicsi birónak, ez utóbbi pedig a helyett, hogy kötelességszerűleg a szükséges intézkedések végett a hatóságokat értesítette volna, a kisbirónak hallgatást parancsolt, mondván neki: «Erről hallgass, ne törődj vele ha bennünket nem bántanak.» Hallgatott tehát a kisbiró is s így volt lehetséges, hogy a községi előljárság vétkes közönye és mulasztása folytán ugyanaz nap esti 8¹/₂ órakor Pokomandi Mihály rédicsi plébános lakásában Renkóék minden akadály nélkül megjelentek. A plébános pénzkövetelésükre előbb 3 frtot, majd midőn ezt keveselték, még 12 frtot adott nekik. Ezzel sem elégedtek meg, hanem jól lévén értesülve, még ezüst pénzt követelték, mit azonban a lelkész átadni vonakodván, egyik rabló öklével úgy sujtotta halantékon, hogy eszméletlenül összerogyott.

A rablók a szobákat átkutatták s egy pléh dobozban 400 frtnyi különféle ezüstpénzt találtak, melyet még 1 kabát, 6 drb zsebkendő és egy régi fegyverrel magukhoz véve, a faluból csendesen, nyomtalanul eltávoztak.

Ezen rablás elkövetése és a rablók személyleirása után, tudva lön, hogy itt is Renkóék garázdálkodtak. Üldözésükre tehát Panajoth József főhadnagy

zalaegerszegi, Rákosi Ferencz hadnagy körmendi és Emerich Gottfried hadnagy nagy-kanizsai szakasparancsnokok megfelelő erővel azonnal kirendeltettek. Szeptember 9-én este 9 órakor a vakmerőségben határt nem ösmerő banda már Zalamegyében, Pusztá-Magyaródon Horváth Török Józseftől rabolt el 542 frtot.

Ezen újabb eset előfordultával Kereszturi Sándor százados, szombathelyi szárnyparancsnok is kirendeltetett.

Az üldözött banda a mindinkább közeledett erős járőrök elől Somogy megyébe akart vissza menni, de a Zalamegyével határos Somogymegye széle biztosítva lett, mivel Kostka százados és Baksay hadnagy a csendőrökkel ott nagyon is ügyeltek s így a rablók Somogymegyébe vissza nem mehettek.

Szeptember 18-án d. u. $1\frac{1}{2}$ órakor — még világos nappal — özvegy Vég Istvánné fiával Vég Sándorral a zalamegyei Merenyében a plébánossal sétálásról haza térve, az udvarban beszélgetve megálltak. Egy mellék kis ajtón hirtelen előttük három ösmeretlen, erősen felfegyverkezett egyén termett, maguk előtt mintegy tolva Erős József merenyei földmivest, nehogy árulójuk legyen.

A plébános azon kérdésére, hogy mit akarnak, a rablók közül Oroszlán forgópisztolyt ragadott s a plébánost, anyát és a cselédeket a lakház középső nagy szobájába hajtotta.

A szobában a plébánost leültették, a két cselédet egymással szemközt székre állították, Erős Józsefet pedig az ajtó mellé a sarokba szintén leültették s ezután az öregasszonytól — lelövással fenyegetve őt, pénzt követeltek.

A megrémült öregasszony szekrénye fiókját kihúzta s abból egy könyvet vett ki s lapjai közül egy 50 frtost adott a rablónak. A rabló ezt látva, a könyvet, melynek lapjai közül még 350 forintot vett magához, elvette, de a pénzt még el sem tehette, mikor már az utcáról lárma hallatszott és egy lövés,

melyet Csontos Károly káplán ejtett, ki az uradalmi számtartónál hirül vette, hogy a plébánián rablók vannak s onnan hozta magával a pisztolyt. Erre a rablók oly gyorsan szaladtak ki, hogy mindkét cselédet székestül együtt fellökték.

Már ekkor az utcán összegyűlt nép közül egy szabadságolt katona és a községi biró a rablókra lőtt. A rablók a lövéseket viszonozták s ez alkalommal történt, hogy két nő, egyik mellbe, másik a lábán meglövetett. A rablók sérülés nélkül menekültek el.

Ez időben a banda már minden oldalról körül volt véve üldözőkkel s bár Somogymegye határán a Balatonig Kostka százados és Baksay hadnagy örködtek a 3. szárny 2-ik és 3-ik szakaszától kirendelt legénységgel; délfelől Emerich hadnagy, nyugatról pedig Panajoth főhadnagy és Rákosi hadnagy, míg északról, Keszthely felől Keresztury százados vezénylete alatt nyomoztak a járőrök a rablók után; mégis sikerült ezeknek a gróf Festetics Tasziló uradalmához tartozó Fenéki pusztára eljutni, honnan szándékuk volt a Balaton taván egész Badacsonyig elverődni s innen a Bakonyba hamar beértek volna. A Balatonon azonban ez időben közlekedni a nagy vihar miatt nem lehetett.

Keszthelytől kezdve föl és alá a járőrök folytonosan mozogtak s ez okból a rablók még szeptember 21-én is a fenéki pusztán tartózkodtak, hová maguknak a közeli csárdából reggeli és ebédet rendeltek, mit a gulyások el is vittek. Sőt a rablók Kohn Vilmos korcsmárossal is beszélni akarván, ezt a veszélyes fenyegetésekkel kényszerítették a gunyhóhoz kimenni, hol neki az elköltött étel és italokért 50 frttal fizettek. Ezenkívül a rablók vele megegyeztek, hogy kocsit teremtsen nekik, mire vállalkozva is, az udvarán volt, edényeket szállító fuvarost fel is fogadta s ez a rablókat 21-én este a fenéki hidon át a Balaton partján levő Zánka községig szállította.

Kohn tehát 22-én már azt is tudta, hogy a rabló-

kat hová szállította, mégis erről Keresztury századosnak, ki őt minden irányban kikérdezte, mit sem mondott, hanem csak 23-án mondotta meg, holott a csendőrséget már 20-án legkésőbb 21-én értesíthette volna. Ezen mulasztása, illetve a csendőrség félrevezetése által az üldözött rablók 36 órai előnybe és a nagy terjedelmű Bakonyhoz közelebb jutottak.

Azért lett volna pedig üdvös a rablókat már most megsemmisíteni, mivel Oroszlán Pál Veszprémmegye Szent Gaál községbeli lévén, itt még több támogatásra találtak, mint bárhol s méginkább meg lett ez által is nehezítve kézrekerítésök, amennyiben az óriási kiterjedésű Bakony erdőség sűrűjében biztosabban menekültek, mint akárhol is.

Oroszlán fiatalabb éveiben nagyon jól ismerte az egész Bakonyt, de egész Veszprém megyét, sőt Vas megyének egy részét és Sopronmegyét is, ennél fogva nehogy egész bátran a Bakonyon keresztül a most említett megyékbe átvezethesse a bandát, másrészt pedig, hogy Veszprémmegye felől közbe fogassanak: Nagy-Gyula százados, székesfehérvári szárnyparancsnok és Szilágyi Gergely hadnagy, veszprémi szakasparancsnok a rablók üldözésére szintén kirendeltettek a Veszprémmegye északi és nyugati részében állomásozó őrsök legénységeivel együtt.

Ez alkalommal Nagy százados Veszprémben megtudta, hogy a három rabló 24-én az éjjel már Veszprémmegyében a nagyvázsonyi őrskerülethez tartozó Felső Csepel pusztán töltendik.

Nagy százados tehát a fejevári őrsről magával vitt Lollok Lajos őrmesterrel és Mantsch Gusztáv őrmester, veszprémi őrsparancsnokkal előfogaton Veszprémből esteli 10 óra után a nagy-vázsonyi-úton a pusztá felé elindult, hogy az üldözésen lévő járőrökkel egyesülve, a rablókat elfoghassa.

Menet a Vámos községtől északra fekvő útszéli hirhedt csárdában világosság mutatkozván, e gyanus helyhez menve, Mantsch és Lollok őrmesterek a csárdába nyomultak, Nagy százados pedig a kijára-

tokat megszállotta. Benn egy kétes hírű erdőkerülő találtatott, a szomszéd kamarában pedig egy fegyveres csavargó, kiben Mantsch őrmester Doma Vendel körözött rablót, Savanyu Józsi volt rablóbandájának egyik veszedelmes tagját ismerte fel. Ez a benyomuló őrmestert azonnal célba vette, de Mantsch villámgyorsan Domára vetve magát, egy üres rakaszra nyomta, hol erős dulakodás fejlődvén ki, Lollok őrmester által a rabló bal czombján és bal karján kétszer, jobb karján pedig egyszer megszurattott. Végre elnyomatván, megbilincseltetett s a készen álló kocsin még azon éjjelen a veszprémi kir. törvényszék börtönébe szállíttatott. A csárdában talált kétes hírű erdőőr Doma letartóztatása alkalmával észrevétlenül megugrott, de pár nap múlva a korcsmárosnéval együtt letartóztatott.

Doma letartóztatásával Nagy százados a Felső-Cseppel pusztáról elkészvén, oda csak másnap reggel indult el. De 24-én éjjel már késő is lett volna oda menni, mivel a rablók már aznap Szent-Gaál felé útban voltak. E szerint a rablók a fenéki pusztáról igen gyorsan haladtak és szakadatlanul mentek Csepel pusztára, hova már 23-án meg is érkeztek. Az éjjel ott töltötték s úgy indultak másnap Szent-Gaál felé.

Szeptember hó 23-án, minthogy a biztos nyom csak Zánkáig volt tudva, Emerich hadnagy 13 emberrel a nyomozást a Balaton partján, Rákosi hadnagy 13 emberrel Köves-Kálláról és Panajoth főhadnagy 15 emberrel Talián-Dörögdtől felől Nagy-Vázsony irányába folytatta.

A rablók a Csepel pusztáról kiindulva, a nyul völgyön keresztül Szent-Gaál felé vonultak s ez alkalommal őket Gácsér József őrsvezető nagy-vázsonyi őrsparancsnok, hatod magával üldözte is, de nyomot veszített, minek folytán az összes erő Szent-Gaál környékén vonatott össze, hol már Nagy százados is jelen volt osztagával.

Itt általában az volt a vélemény, hogy a rablók

Oroszlán számos rokonai által a határban valahol elrejtve tartatnak, miért az összpontosított 6 tiszt és körülbelül 100 csendőr által a nyomozás — a lakosság legcsekélyebb támogatása nélkül — a legkiterjedtebb módon teljesített. Jellemző, hogy a lakosság közül csak szeptember 28-án estefelé kezdték beismerni, hogy a rablók ott tartózkodtak, vagyis már akkor, midőn a rablókat ismét biztonságban tudták. A rablók ugyanis 24-én Szent-Gálon megfordultak, Oroszlán rokonait felkeresték s az nap déli 12 óráig itt időztek; innen pedig az essegvári juhászaklokhoz vezettették magukat, hol a juhászok a rablókat elrejtették.

A rablók nyoma ismét a szentgáli 39,000 hold nagyságu rengetegben elveszván, 29-én Keresztury százados, mint az üldözésre kirendelt osztagok parancsnoka, a tisztek és ügyesebb altisztek vezetése alatt 6 erős száguldó járőrt vezényelt ki, kik 1200 □ kilométer területet voltak leportyázandók, azonkívül minden fontos pontot külön járőrök által beportyáztatott. Csak ezen helyes intézkedés eredményezte azt, hogy a rablók nyoma újból felfedezhetővé vált.

Straubinger csendőr a városlódi őrsparancsnok helyettese, október 1-én reggel 9 órakor küldöncz által szolgálati jegyet küldött Szent-Gaálra Keresztury századoshoz, melyben jelentette, hogy a három fegyveres rabló a városlódi kálváriánál láttatott és valószínűleg a városlódi csordással fognak érintkezni. Erre a küldöncz kocsijával Fogl Alajos őrsvezető városlódi őrsparancsnok vezetése alatt 4 csendőr legott a nyom felkeresésére küldetett s egy pásztorgyerektől a járőr meg is tudta, hogy a rablók Urkút felé vonultak, mire ez irányban tovább nyomoztak.

Szilágyi Gergely hadnagy, ki az egyik száguldó járőrt vezényelte, okt. 1-én jelentette, hogy a nyomot szept. 30-án felfedezte, mind három rabló a jákói határról 27-én Nagy-Tevel felé ment, onnan lefelé jöttek és 29-én délután a jákói és polányi erdő szélén megpihentek, innen tovább húzódtak délre és

okt. 1-én reggel 6 órakor a városlódi Kálvária közelében lövöldöztek.

Szilágyi hadnagy, kinek 10 főből álló járőre Városlődön volt, Nagy Gyula századossal — ki Szent-Gaálról még 8 csendőrt vitt magával — okt. 1-én d. u. 1 órakor előfogatok felhasználásával Városlődre visszatért.

Nagy százados azon feltevésből, hogy a rablók a városlódi erdőben tényleg láttattak s valószínűleg utjokat Urkút felé veszik, délután 3 órakor táviratozott Keresztury századosnak Szent-Gaálra, kérve, hogy az összes erővel nyomuljon Urkút felé s maga is a Szilágyi hadnagy Városlődön talált 5, és a magával vitt 8 emberével a rablók elé igyekezett kerülni, mely célból az Urkút község közvetlen közelében elnyuló erdő szélén október 1-én délután $\frac{3}{45}$ órakor megérkezett, s embereivel az erdő szélén kelet felé húzódtak alkalmas leszállási helyeknek felkeresése végett.

Az erdőben, a városlód-n.-vázsonyi úton megérkezve, megállott, az alkalmas helyeket kiszemelte s Gácser őrsvezetőt 3 emberrel kijelölve, azon utasítással látta el, hogy az erdő tulsó sarkán, hol a kocsikról leszálltak s a honnan három tisztás oldal felé láthatni, foglaljon állást. Azon pillanatban, midőn ezen járőrnek elindulásra parancsot adott s a többiekkel tovább indult, Stubán Gyula őrsvezető egy 60 lépésnyire fekvő sűrűségben mindhárom rablót megpillantotta. Stubán őrsvezető figyelmeztető felkiáltása folytán a csendőrök észrevevén az őket célbavett rablókat, feléjük azonnal rohamot intéztek, mire ezek a csendőrök közé löve, a sűrűségben a kifejlett tüzharc közben megfutamodtak.

Ez alkalommal azonban nem menekülhettek meg s első, ki közülök elesett, maga a főczinkos, Renkó Kálmán volt, ki a megpillantás pontjától mintegy 350 lépésnyire az erdőben ép azon pillanatban lövetett előlről mellbe, midőn a futás közben hátra fordulva, a csendőrök felé tüzelt. Halva felbukott.

A második, Szántó István rabló kissé jobbra letérve, szintén tovább tüzelt a csendőrökre, majd ezek szorítván, oldaltáskáját és kétsövű fegyverét eldobva, sebes futással iparkodott menekülni, miközben a lábán egy lövés által megsebesítve, lassabban haladott s ekkor Szilágyi hadnagy által oldalt megközelítve, forgópisztolyából oldalba lövetett, de nyomban Grizler József 4. szárnybeli csendőr által is keresztül löve felbukott, ennek daczára ismét felült s a még nála lévő forgópisztolylyal löni akart, miben azonban már megakadályoztatott. E haldokló rabló még arra is kérte Szilágyi hadnagyot, hogy lőjje őt föbe. A Grizler csendőrtől kapott lövés következtében azonban rövid néhány percz alatt kiszenvedett.

A harmadik, Oroszlán Pál, ezalatt tovább üldöztették, de a lövések nem találták. Már az 1200 lépésnyi erdön át is futott, egy forgópisztoly kivételével mindenét eldobván, ismét egy kis cserjésen menekült át, hol felbukott, de felugorva, tovább szaladt, majd egy kis erdőbe ért, mely az uradalmi ispán lakásához nyúlik, s ennek sövényén keresztül az ispán kertjébe a nagy lövöldözésre két vadászszal fegyveresen elősiető Antal József ispánnak csaknem karjaiba futott, s ezek meg is ragadták.

E pillanatban a mindenütt sarkában lévő csendőrök által is, ezek között elől Gácser örsvezető és Bélteki Mihály, beéretett és megbilincseltetett, másnap pedig erős fedezet alatt a veszprémi kir. törvényszéknek átadatott.

Igy semmisített meg egy veszélyes rablóbanda, mely garázdálkodásaival közvetlenül az ország dunántuli részét, sőt a hirlapi közlemények folytán az egész országot is izgalomban tartotta mindaddig, míg a kérlelhetetlenül és szüntelen szorító és üldöző járőrök golyói által elérettek s kemény harcz után kiirtattak.

Az időközben előfordult minden fontosabb közbiztonsági zavaroknál feltételezni lehetett, miszerint a Renkó-féle rablóbanda követte el a gaztettet s ez-

már csak azért is, mivel több esetben a banda nyoma napokon át elveszett és újabbi felfedezhető csak nagy fáradság után sikerült.

Igy pl. szeptember 29-én az üldözők előtt Renkóék hol tartózkodása gyanítva volt, de ismét minden látszatot halomra döntött az ugyancsak szept. 29-én történt marcztői többszörös rablógyilkosság. Ugyanis e napon este 8 óra körül Veszprémmegyében, a Marcztőről Pápara vezető útvonalon, a marcztői malom közelében Bálinth József fuvaros, Csanaki Istvánné és Rozs Ferenczné pápai csizmadiának vásárról Pápa felé haladva, ismeretlen tettesek által megtámadtattak. Bálinth József meggyilkoltatott, a két nő pedig súlyosan megsebesítetett. Ugyanezen hely közelében később, mintegy 9 óra tájban Dukics Ignátz, Holy László szintén pápai csizmadiák és Csiszár Ferencz József fuvaros hasonlólag a vásárról jöve, ugyanazon úton és ugyanazon tettesek által megtámadtatván, a két utóbbi meggyilkoltatott, előbbi pedig életveszélyesen megsebesítetett. Ezen kocsiról többek között mintegy 40—50 pár csizma el is raboltatott.

Azon körülménynél fogva, hogy Pápa és Marcztő a Bakonyhoz nem is nagy távolságra van egy gyorsan menekülő rablóbandának, joggal lehetett az előzmények után feltételezni, miszerint e rablást és többszörös gyilkosságot is Renkó társaival követte el.

A rablógyilkosság elkövetése után a 2. és 4. szárny szomszédos örsei és a győri szakasz parancsnokság is értesítették a nyomozás bevezetése végett. S ezen intézkedés meghozta az eredményt. Ugyanis a rablógyilkosság után pár nap mulva a győri szakaszhoz tartozó kónyi örsparancsnokság tudomásul vette, hogy a györmegyei Csécsény község határában, egyik pusztán kóbor cigányok által 6 pár új csizma potomáron adatott el. Erről az örsparancsnok a cigányok személyleírásával a szakasznak jelentést tett, mire a szakaszparancsnokság általánosította a cigányok személyleírását s azt a győri rendőrkapitányi

hivatallal is közölte. Ennek alapján október 5-én reggel a győri vámnál két férfi és két cigánynő tartóztatott le a vámnál alkalmazott közeg által. A cigányok közül azonban az egyik férfi rögtön, a másik pedig a városba történt kísérés alkalmával megugrott s így csak a két nő volt a rendőrkapitánysághoz kísérhető. Ezeknél az egyik cigánytól hátrahagyott igazolványban ennek személyleírása is megtalálható.

E körülményről Tyrmann József hadnagy, győri szakasparancsnok értesülvén, két altiszttel azonnal a megugrott cigányok üldözésére indult s az nap délután Nyalka község határában egy ott táborozó cigánycsapatot talált is, kiket egyesén körülvéve, mint egy 36 főt tartóztatott s mindenekelőtt ama cigányt bilincselte meg, kit egy asszony elrejtteni akart.

Ezen, magát Sztojka Károlynak nevező cigány konokul tagadta, hogy ő Győrről megszökött volna, de az állításának ellenkezőjéről tanuskodó bizonyítékokkal szemben mégis beösmerte, hogy őt Bihari Boldizsárnak hívják. Éppen úgy beösmerte a vevők szembesítése után a csizmák eladását is. Sztojka Géza, Sztojka Mihály és Karika Vendel cigányok is beösmerték, hogy csizmákat adtak el, azt állítván, hogy a csizmákat ösmeretlen cigányoktól kapták, s ezért a cigányok Pápára kísértettek, hol a csizmák a meggyilkolt Holi özvegye által mint saját csizmái ismertettek fel.

Pápán az újabb kikérdezések alatt a 4 tartóztatott cigány végre a rablógyilkosságot is beösmerte azzal, hogy vezérük egy «Raphael» nevű cigány volt és a rablógyilkosság elkövetésében még két más cigány is segédkezett, a gyilkosságot pedig az országút mellett lévő facsemeték mellől kihúzott karókkal hajtották végre.

Most tehát legnagyobb feladat volt még a három bűnrészes cigány kézrekerítése. Spalla Aurél őrmester, győri őrsparancsnok a három üldözött cigány személyleírását kipuhatolva, ez a szakasparancsnok-

ság részéről általánosított. Közöltetett továbbá a cigányok személyleírása egyidejűleg az esztergomi szakasparancsnoksággal is s itt Budai Gyula csendőr az esztergomi őrsről, a közigazgatási hatóság fogdá-jába időközben más cselekményért az esztergomi őrs által tartóztatott és bekísért cigányokban a körözötteket felismerte. A keresett Raphael nevű, továbbá Krajczár Csibuk és Csurka rablógyilkos cigányok a bizonyítékok sulya alatt a többszörös rablógyilkosságot szintén beismerték.

Igy tehát az alig két héttel elkövetett rablógyilkosság felderített, sőt a tettesek mindannyian a csendőrség gyors és észszerűen vezetett nyomozása folytán a bíróságnak átadottak.

Ezen több rendbeli rablóbandák megsemmisítésével a megzavart közbiztonság helyreállított, a felizgatott kedélyek pedig lecsillapodtak s a jóérzelmű lakosságnak az intézmény iránt érzett bizalma újra megszilárdult. Megnyugvással tekinthetünk tehát ezen nagyobb mérvű üldözés annyi nehézség és akadályok dacára elért teljes eredményére, mely csak újabb jele a csendőrség életrevalóságának s működése határozottságának, melyet csak az üldözés vezetői részéről tett helyes intézkedések s ezeknek a legénység részéről buzgalom, kitartás és vitézséggel való keresztülvitele által vált lehetővé elérni.

23. *Tóháti János* és *

24. *Szöke Nándor*, m. kir. II. sz. csendőrkerületbeli őrmesterek, kik közül az előbbnevezett mint az uzdini, az utóbbi mint a mellenczei őrs parancsnoka fáradhatlan szorgalmuk és ügybuzgalmuk, körültekintő eljárásuk, erély s ügyességük, valamint általában az illető őrsnek minden irányban való helyes vezetése által a közbiztonsági szolgálat terén kiváló eredményeket értek el, a m. kir. honvédelmi ministerium által dicsérő okirattal látattak el s Tóháti őrmester ezenkívül a m. kir. belügyministerium által 40 frtnyi jutalom díjban is részesített.

25. *Petrucz Gábor* örsvezető a m. kir. VI. sz. csendőr kerület állományában, a Moson megyei Gáta községben 1887. évi deczember hó 19-én kiütött tűz alkalmával négy emberéletet bátor, elszánt és önfeláldozó magatartással a tűzhaláltól-, valamint 1888. évi márczius hó 13-án Zurány községben egy emberéletet a megfagyás veszélyéből kimentett, miért is a m. kir. honvédelmi ministerium által dicsérő okirattal lett ellátva.

*

26. *Hegyi József* örsvezető a m. kir. VI. sz. csendőrkerület állományában.

A Baranya megyei Kisbicsérd csárdában 1888. évi január hó 25- és 26-a közötti éjjelen a korcsmáros Rodek József és egy Pölöte József nevű koldus meggyilkoltattak s ez alkalommal mintegy 36 frt értékű ruhanemű és 180 frt készpénz elraboltatott.

A rablógyilkosság elkövetésével mindjárt kezdetben egy magát molnár legénynek állító vándorlegény gyanúsított ugyan, ki a végzetes éjjelen szintén a csárdában hált, de miután ez a véres tett felfedezéskor már elillant és a róla nyerhető személyleírás felette csekély támpontokat szolgáltatott, ennél fogva ezen nyom alapján a rablógyilkos kézrekerítése csaknem lehetetlenségnek látszott, sőt a nyomozás akkor egészen más irányban folyt s abból kifolyólag más két egyén lett gyanuba véve, míg utóbb a nyomok egészen megszűntek.

Hegyi József örsvezető, baksai örsparancsnok, kinek örskörletéhez a rablógyilkosság színhelyét képező kisbicsérdi csárda tartozik, az eddigi nyomozás sikertelensége dacára nem csüggedett el, hanem újabb és újabb nyomok után kutatva, majdem 2 havi folytonos nyomozás után sikerült neki annyit megtudni, hogy évekkal ezelőtt több molnár Pécs környékéről Somogy megyébe költözött át. Azon feltevésből kiindulva, hogy a rablógyilkos esetleg ezen molnárok egyikének fia, az örsvezető a nyomozást Somogy megyére terjesztette ki s azon eszmétől ve-

zéreltetve, hogy talán az öregebb molnároktól megtudhat valamit, 5 napig tartó folytonos és nagy fáradsággal járó nyomozás közben bejárta Somogy megye számtalan községeit, pusztáit és malmait. Így puhatolva és kérdezősködve eljutott a megye legfelső széléig és itt az egyik községben megtudta, hogy Szill községben több idegen molnár lakik, kik ismeretlen vidékről szakadtak oda.

A Szillen rögtön eszközölt nyomozás során Hegyi örsvezető arról értesült, hogy egy a keresett tetteshez hasonló egyén a Somogymegyei igali örskörlethez tartozó fiadi malomban tartózkodik. Ezen felvilágosításokat nyerve az örsvezető felkereste a fiadi malmot és csakugyan talált egy Zsiga Pál nevű legényt, ki a korcsmárostól elrabolt ruhába volt öltözködve, megtalálta otthelyt az elrablott pénztárczát s a többi ruhát is, kivéve egy pár cipőt és egy kabátot, melyeket azonban Hegyi örsvezető utóbb egy kaposvári kereskedőnél, kinél Zsiga Pál azokat más ruhaneműekért becserélte, kinyomozott.

A letartóztatott Zsiga Pál a bizonyítékok súlya alatt tettét beismerte.

Ezen, nagy fáradsággal, kitartással és buzgósággal keresztül vitt nyomozás folytán elért szép eredményért Hegyi József örsvezető a m. kir. honvédelmi ministerium által dicsérő okirattal, a m. kir. belügyministerium által pedig 30 frtnyi jutalomdíjjal látott el.

*

27. *Benn Márton* örsvezető és

28. *Szücs Miklós* csendőr a m. kir. IV. sz. csendőrkerület állományában.

Az 1888. évben a Szatmár megyei Fehérgyarmat és Geberjén községekben az árvizveszély alkalmával, mely eddig még soha sem tapasztalt mérvben zudult ezen két községre, a nagy-károlyi szakasz legénysége az ember élet és vagyon megmentése körül oly dicséretre méltó tevékenységet fejtett ki, hogy a m. kir. IV. sz. csendőr kerületi parancsnokság által töb-

ben nyilvánosan megdicsértettek, a kiválóbb buzgó-
ságot tanusítottak pedig dicsérő okirattal láttattak el.
(l. 147. és 153. l.)

Benn Márton örsvezető és Szücs Miklós csendőr
— mindketten a fehérgyarmati örsről — veszélyt
nem ismerő elszántsággal és egészségük nagymérvü
kockáztatásával mintegy 70—80 gyermeket és asz-
szonyt mentettek ki az övig, sőt néhol mellig érő
rohanó árból, miáltal oly érdemeket szereztek ma-
guknak, hogy felsőbb helyen is elismerést találtak.

Benn örsvezető Fehérgyarmaton több egyént, kü-
lönösen nőket, kik csekély vagyonuk pusztulását
látva, elkeseredésükben már összeomláshoz közel álló
házaikat elhagyni vonakodtak, sokszor csaknem erő-
szakkal mentett ki a nagy gyorsasággal növekvő ára-
datból részint csolnakon, részint övig érő vízben gá-
zolván.

Szücs Miklós csendőr ellenben Geberjen községben
buzgólkodott a mentés körül. Látva ugyanis, hogy a
hirtelenül betört vizárban a nők és gyermekek, —
miután a férfilakosság legnagyobb részt a védgátak
védekezéséhez volt kirendelve, a honn maradtak pe-
dig házi állataik és butoraik mentésén fáradoznak, —
az elpusztulás veszélyének vannak kitéve: Szücs
csendőr estétől reggelig folyton az övig, majd mel-
lig érő vízben gázolván, házról-házra járt, a csüggedt
lakosságot a mentési munkálatok folytatására buz-
dította és ő maga is számos nőt s gyermeket ölbe
fogva hurczolt ki a veszély torkából.

Ezen önfeláldozó, emberbaráti és derék magatar-
tásukért mindketten a m. kir. honvédelmi ministe-
riumtól dicsérő okiratot nyertek, míg a m. kir. bel-
ügyministerium Benn örsvezető részére 40 frtnyi,
Szücs csendőr részére pedig 30 frtnyi jutalom díjat
engedélyezett.

*

29. *Ferencz Sándor* őrmester és

30. *Terdik Sándor* csendőr a m. kir. V. sz. csendőr-
kerület állományában, az árvamegyei Alsú-Kubin

várost 1888. évi márczius hó 11-én az Arva folyó
jégzajlása következtében ért árvíz alkalmával önfel-
áldozó, derék és vitéz magatartást tanusítottak és
elszántságuk által sok szülőnek gyermekeiket adták
vissza, sok gyermeket pedig az árván maradástól
óvtak meg. Ezen emberbaráti és kötelességű maga-
viseletükért a m. kir. honvédelmi ministerium a
csendőrség ezen két derék tagját dicsérő okirattal
látta el.

*

31. *Baráth József* örsvezető,

32. *Bogár Sándor* csendőr és

33. *Doma László* próba csendőr a m. kir. III. sz.
csendőrkerület állományából.

A Békés megyében 1888. évi márczius havában
dült árvizek alkalmával, az élet- és vagyonmentés
körüli úgy a békési, mint a békés-csabai örsök le-
gényisége oly odaadással, erélylyel, fáradhatlan kitar-
tással és önfeláldozással működött közre, hogy ez
által nemcsak a közigazgatási hatóságok és a lakos-
ság háláját, hanem az előljárók elismerését is kiviv-
ták maguknak.

Márczius hó 12-én ugyanis a Doboz és Békés kö-
zött történt gátszakadás következtében a nagy sebes-
ségű ár mindig nagyobb és nagyobb területet borí-
tott el, míg 14-én a békés-csabai határt védő gáton
át is utat tört s magát a várost fenyegetni kezdte.
Madarassy Sándor örsvezető és Doma László prb.
csendőrből állott járőr a tanyai népet a közeledő
veszélyre figyelmeztetve, sikerült e járőr közremü-
ködésével 72 tanyáról ideje korán az értékesebb tár-
gyakat megmenteni. Vadhát pusztá felől azonban a víz
oly sebességgel tört a város felé, hogy a menekülni
akaró Konkáncz Jánosnének 12 éves leányát lábáról
elütötte s magával ragadta. Doma prb. csendőr ezt
meglátva, lovát az árnak fordította s a gyermeket a
másfél méter mély vízből kimentette.

Ugyanezen alkalommal a Békés és Doboz között
áttört víz iszonyú erővel rontott a marokazmányi

földekre. Baráth József örsvezető a vész helyére sietve azt tapasztalta, hogy a tanyai lakosok mentő eszközök hiányában a jégzajlás közepett már menekülni nem képesek. Baráth örsvezető Békésre visszalovagolva, az ott talált egyetlen csónakon Bogár Sándor csendőrrel és 2 evezőssel a vész helyére evezett s ott a mentési munkálatot megkezdette.

Az első család Vas Imreé volt, ki 11-éd magával este 9 órakor megmentetett; ezután következett Vas Ferencz 3 tagból álló családjának megmentése az éji sötétségben és nagy jégzajlás között.

A reggel 3 órakor keletkezett nagy vihar a kis csónakot elsodrassal fenyegette, miért is a további mentés csak is a reggeli szürkület beálltával volt újból megkezdhető, a mikor ismét 5 család 23 fővel lett megmentve.

A vagyon- és életmentési munkálatok ezen járőr és más járőrök által lankadatlan erélylyel folytattak márczius hó 15-éig, a mikor is a Kögyes melletti gát is átszakadt mely alkalommal ismét 7 család 27 fővel és nagy mennyiségű vagyon lett megmentve.

Márczius hó 19-én érte el a veszély legnagyobb fokát. A vihar által korbácsolt hullámok néha 3 méter magasan csaptak át a gátakra, mire Békésről mindenki menekülni akart s csakis a közreműködő csendőrség éberségének, lankadatlan erélyének és higgadt tapintatának sikerült a munkásokat a gátakon visszatartani.

21-én az ár a Fehér-Körös balpartján Csaba felé is áttört s a békés-földvári, valamint, a földvári-csabai töltések közötti területet, Doboz-Megyer község nagyrészével elöntötte; mely alkalommal a működő járőrök az ott levő műszaki katonaság közreműködésével ismét az életmentéshez fogtak s ez uttal újabban százakra menő tanyai lakost s azoknak értékesebb holmiját mentették meg.

Ezekből kifolyólag a csendőr kerületi parancsnokság idevonatkozó előterjesztése alapján a m. kir. honvé-

delmi ministerium Baráth József örsvezetőt, Bogár Sándor csendőrt és Doma László prb. csendőrt, kik ez alkalommal magukat leginkább kitüntették, dicsérő okirattal látta el, míg a m. kir. belügyministerium Baráth örsvezető részére 50 frtnyi, Bogár csendőr részére 25 frtnyi és Doma prb. csendőr részére 20 frtnyi jutalom díjat engedélyezett.

*

Knežević József örsvezető a magyar kir. horvát-szlavon csendőrségben a Vinica községben 1888. évi márczius hó 22-én kiütött tűz alkalmával az oltási intézkedéseknél tanúsított körültekintése, erélye és kötelességű magatartásáért s ez alkalommal egy gyermeknek a tűzhaláltól való megmentéseért, — a m. kir. honvédelmi ministerium által dicsérő okirattal lett ellátva.

35. *Kiss Gergely* örmester és

36. *Gaal Kálmán* örsvezető a m. kir. III sz. csendőrkerület állományában.

1888. évi márczius hó 29-én este 9 és 10 óra között 11 fegyveres rabló Bitye Szamoilla szákai lakos házába behatolva, öt és nejét földre teperték, súlyosan megverték és fejükre ágyruháat terítve, tőlük 3952 frt készpénzt, egy 6400 frtról szóló takarékpénztári könyvecskét, több ruhaneműt és meg nem állapítható értékben kötelezvényeket raboltak el.

Ez esetről a belényesi örs még az éj folyamán értesülve a nyomozást haladéktalanul megkezdette s miután a káros a tettesek közül négyet felismert, ezeket letartóztatta annál is inkább, mivel alibijüket elfogadhatólag igazolni nem tudták.

A letartóztatottak közül Popa Zacharie, sebesi lakos, a rablás elkövetését beismerte s büntársaiként ugyanazokat nevezte meg, kiket a káros is felismert, de többi társainak nevét vonakodott megnevezni.

Ez alatt a szabadon levő tettesek folytonos retegésben élve, több izben összejöttek Popa Vaszali kimpányi lakos házánál, titkos tanácskozásokat tartani.

Gaal Kálmán örsvezető, kebesdi örsparancsnok

április hó 24-én értesült ezen titokzatos összejöveteléről egy megbízható besugója által, valamint tudomást nyert arról is, hogy Gerle Juon, Pópa Vaszali és Miklós Juon, kimpányi lakosok ez időtáiban nagyobb bevásárlásokat tettek.

Az örsvezetőnek ezek folytán nevezettek ellen gyanuja támadván, elment tehát Kimpányba magát bővebben tájékozandó s az ott szerzett tapasztalatai őt ama gyanujában, hogy a többi tetteseknek nyomában van, mindinkább megerősítették.

Mint hogy az örsvezető a rendelkezésére álló erőt elegendőnek nem tartotta az azonnali közbelépésre, nehogy az eredményt kockáztassa, bement Belényesre s a tapasztaltakról szóbeli jelentést téve, szakaszparancsnokától nagyobb erő kirendelését kérte.

Ezen jelentés alapján lett Kis Gergely őrmester Belényesről egy örsvezető és egy csendőrrel a kebesdi örs támogatására kirendelve.

Kiss őrmester és Gaál örsvezető nyomozás közben április hó 30-án Nánhegyesen arról is értesültek, hogy márczius hó 30-án hajnalban Száka felől a kis-belényesi erdőn át több felfegyverzett kimpányi lakos haladt haza felé; mely értesülés a két altisztet még inkább megerősíté ama feltevésben, hogy a tettesek kimpányi lakosok voltak, — s így helyes nyomon haladnak.

Ezek alapján Kimpányba érve, Pópa Vaszali, Gerle Juon, Buda Flore és Miklós Juon házaikat őrizet alá vették s legott házmotozást tartva, a rablott tárgyak közül náluk egy szumányt, egy szumányra való posztót, egy pár csizmát és 2 végvásznat találtak elő.

A további motozások során megtaláltatott még Gerle Juonnál a káros tüszője, mire ő a rablásban való részességét s annak körülményeit azonnal részletesen beismerte és összes társait is megnevezte.

Letartóztatva lettek ennek alapján: Anka Juon és Kopasz Juon dobreszti-, Kovács János nagy-kerpesti-, Gerle Juon, Buda Flore, Miklós Juon, Pópa Vaszali

és Burda Flore kimpányi-, Bálint Nyika és Tomucz Tanaszi pocsavalesdi- és Brank Krecsun burdai lakosok, kik bűnrészességüket egytől-egyig részletesen és egybehangzóan beismerték s a rablott értékek és tárgyak nagy részét előadták.

Bille Lázár nagy-kerpesti lakos a nyomozásról értesülvén, megszökött s a nagyváradi ügyészségnél önként jelentkezett.

Ezen rablási eset összes tetteseinek felderítésében és az elrablott értékek s tárgyak nagyobb részének megkerítésében első sorban Gaál Kálmán örsvezetőt illeti az érdem, ki összeköttetéseinél fogva nemcsak hogy az első és helyesnek bizonyult gyanuirányt megállapította, de tapintatos, ügyes, körültekintő és el nem hamarkodó eljárása által a teljes siker elérését is biztosította.

Nemkülönben nagy érdeme van Kiss Gergely őrmesternek is, ki a nyomozás vezetését átvéve, hét napon át a legtapintatosabb módon, fáradhatlan buzgalommal és erélylyel működött közre az eredmény elérésében.

Ezeknél fogva a m. kir. honvédelmi ministerium ezen két derék altisztet dicsérő okirattal tüntette ki, míg a m. kir. belügyministerium őket 40—40 frtnyi jutalomdíjban részesítette.

37. *Gál János* őrmester és

38. *Bales József* csendőr a m. kir. V. sz. csendőrkerület állományából, az 1888. évi május hó 14-én Garam-Kövesd községben keletkezett tűzvész alkalmával az emberélet és vagyon megmentése körül oly önfeláldozó, bátor és elszánt magatartást tanúsítottak, hogy őket ezért a m. kir. honvédelmi ministerium dicsérő okirattal tüntette ki.

39. *Bohár Mihály* és

40. *Vitalis Márton* őrmesterek,

41. *Simon Péter* és

42. *Szőcs Sámuel* örsvezetők,

43. *Birk Mihály*,

44. *Verik Gergely*,

45. Szamoille Vaszilie,

46. Peligrád Miklós,

47. Jankulov György,

48. Horváih Jozsef és

49. Mrgyanov György csendőrök, a m. kir. II. sz. csendőrkerület állományában, az 1888. év tavaszán Temesmegyében előfordult árvizveszélyek alkalmával a védekezési munkálatok és az emberélet s vagyron megmentése körül tanusított buzgó, kötelességű és férfias magatartásért, emberbaráti és eredménydus működésért a m. kir. honvédelmi ministerium által dicsérő okokirattal lettek ellátva.

*

50. Fazekas Lajos, m. kir. V. sz. csendőrkerületbeli csendőrnek, ki két embert a megfagyástól, egy öt éves fiut pedig a megégéstől mentett meg, ezen önfeláldozó, fáradságos és saját életét is kockáztató cselekedeteiért a m. kir. honvédelmi minister ur dicsérő okiratban elismerését fejezte ki.

*

51. Nagy Mihály Lajos, m. kir. II. sz. csendőrkerületbeli örsvezető, czimz. őrmestert, ki egy pénzhamisító bandának kinyomozása és kézrekerítése körül a nyomozást vezető Kálló Antal csendőrhadnagyot teljes odaadással támogatta és a kapott parancsok lelkiismeretes keresztülvitele által az elért sikerhez nagyban hozzájárult, a m. kir. honvédelmi ministerium dicsérő okirattal tüntette ki, míg a m. kir. belügyministerium részéről 25 frtnyi jutalomdíjban részesített.

III. A m. kir. és a m. kir. horvát-szlavon csendőrségi jutalmazási alaphól jutalomdíjat nyertek.

A m. kir. I. sz. csendőrkerületnél :

1. Wasserer Róbert őrmester	15 frt.
2. Czimbalmos Jozsef cz. őrmester	20 frt.
3. Csuka Mátyás örsvezető	15 frt.

A m. kir. II. sz. csendőrkerületnél :

4. Ányos János őrmester	15 frt.
5. Barabás Ignác őrmester	15 frt.
6. Priviczter József cz. őrmester	15 frt.
7. Balogh Sámuel cz. őrmester	15 frt.
8. Szöke Nándor cz. őrmester	15 frt.
9. Vlazovanov Győző csendőr	10 frt.

A m. kir. III. sz. csendőrkerületnél :

10. Andrassy Miklós őrmester	20 frt.
11. Szabó József cz. őrmester	15 frt.
12. László József cz. őrmester	15 frt.
13. Tóth András örsvezető	15 frt.
14. Szitár Mihály örsvezető	15 frt.
15. Gaál Kálmán örsvezető	15 frt.
16. Poperczak Spiridon csendőr	10 frt.
17. Fagyas Gergely csendőr	10 frt.

A m. kir. IV. számú csendőrkerületnél :

18. Szabó Elek őrmester	20 frt.
19. Nagy Sándor örsvezető	15 frt.
20. Bendik István csendőr	15 frt.
21. Florea Simon csendőr	10 frt.

A m. kir. V. sz. csendőrkerületnél :

22. Soltész András cz. őrmester	15 frt.
23. Rudolf Ferencz örsvezető	20 frt.
24. Balogh Mihály örsvezető	15 frt.
25. Bobok Henrik örsvezető	15 frt.
26. Bakos Ferencz cz. örsvezető	15 frt.

A m. kir. VI. sz. csendőrkerületnél :

27. Várady János őrmester	20 frt.
28. Lollok Lajos őrmester	15 frt.
29. Kiss József cz. őrmester	20 frt.
30. Léway Gábor cz. őrmester	15 frt.
31. Olasz Béla cz. őrmester	15 frt.
32. Szigeti György cz. őrmester	10 frt.

33. *Arany József* cz. őrmester --- --- --- 15 frt.
 34. *Borissza János* őrsvezető --- --- --- 10 frt.
 35. *Palsovics János* őrsvezető --- --- --- 10 frt.
 36. *Moncsék Ágoston* őrsvezető --- --- --- 10 frt.
 37. *Molnár Kárcly* csendőr --- --- --- 10 frt.

A m. kir. horv.-szlav. csendőrségnél :

38. *Kalinić Tamás* őrmester --- --- --- 25 frt.
 39. *Kukas Ferencz* csendőr --- --- --- 10 frt.

Tehát 1888-ik évi augusztus hó 18-án, mint Ő császári és apostoli királyi Felsége legmagasabb születése napján a jutalmazási alap kamataiból 39 altiszt és csendőr összesen 575 frtnyi jutalomdíjat nyert.

IV. A csendőr-kerületi parancsnokságok által dicsérő okirattal láttattak el.

A m. kir. I. sz. csendőr-kerületnél :

Konnerth Dániel őrsvezető és *Jakab Elek* csendőr (három hirhedt lótolvaj és több bűnrészes kézrekerítéseért).

Szamosi László czimz. őrmester (Muntyán György Dorga rablógyilkos kézrekerítéseért).

Maller Dezső és *Tordai István* csendőrök (egy szervezett lótolvaj szövetkezet tagjainak és a bűnrészeseknek kézrekerítéseért).

Biró Ferencz őrmester (a zalatnai kincstári bányákat éveken át mintegy 50000 frtig megkárosított tolvajbanda leleplezése és kézrekerítéseért).

Polgár János czimz. őrmester (egy ismert ökörtolvajnak, valamint az orgazdának kézrekerítéseért, továbbá egy tűzvész alkalmával tanúsított kiváló tevékenységeért).

Kovács Lajos őrsvezető és *Wallerstein Manó* csendőr (egy veszélyes lótolvaj szövetkezet tagjainak kézrekerítéseért).

Czimbalmos József czimz. őrmester és *Deák Sándor*

muel csendőr (egy ökör-lopás és egy régi nagyobb lopás kiderítése és a tettesek elfogásaért),

Tóth Vincze őrsvezető (tevékeny működése és helyes befolyásolása következtében az őrs körletében előfordult számos bűncselekmény felderített és a tettesek kézrekerítették),

Elekes János őrsvezető (egy rablógyilkos kézrekerítéseért.)

Schnorer Károly őrmester és *Szikszi Domonkos* csendőr (egy gyilkosság tettesének kézrekerítéseért).

Imreh József őrsvezető és *Józsa Ferencz* csendőr (egy félig megfagyott, tehetetlen embert a mezőről a községbe szállítottak és czélszerű kísérletekkel a biztos haláltól megmentették).

Orosz János őrsvezető (egy évek óta garázdálkodó tolvajbanda kézrekerítéseért).

Tóth László és *Madaras Sándor* csendőrök (Borkán Vaszi veszélyes betörőnek, továbbá egy régóta garázdálkodó tolvajbandának kézrekerítéseért).

Szőcs Mihály őrsvezető (Dregonyeszk Lázár gyilkosait kézrekerítette).

Györgyjakab Lajos csendőr (Krutzu Bárb Nikulae szökött katonát és veszélyes fegyveres rablót letartóztatta).

Kovács Ferencz őrsvezető, *Bustya Mihály* és *Székely Ferencz* csendőrök (az örskörletben elkövetett számos bűncselekmény felderítése és a tettesek kézrekerítéseért).

Dávid Ignác czimz. őrmester (a próba csendőrök oktatása és kiképzése körül éveken át tanúsított buzgalma, s általában őrsének helyes vezetése és rendbentartásaért),

Moldován Tódor őrsvezető (Zeides Mihály hirhedt lótolvaj kézrekerítéseért).

Kovács Imre és *Erdő Károly* csendőrök (a tagosítás miatt fellázadt, több száz főre menő ellenszegülő csoporttal szemben tanúsított elszántság és higgadt magatartásukért).

Tóth Vincze örsvezető (Petruz György gyilkosainak kézrekerítéseért).

Moldován Demeter örsvezető (egy rabló támadás tetteinek kézrekerítéseért).

Nagy Domonkos örsvezető (vizáradáskor két aszszonyt és két gyermeket megmentett).

Bodor Károly örsvezető és *Szabó János* csendőr (Moldován Tódor gyilkosainak kézrekerítéseért).

Borbély Ignác örsvezető (a László Józsefen elkövetett rablás tetteinek kézrekerítéseért).

Wasserer Róbert örmester, *Kaufmész Mihály* czimz. örmester és *Filimon Ábrahám* csendőr (a parajdi posta kirablói és Butyka Imre kísérő csendőr gyilkosainak elfogatásaért),

A m. kir. II. sz. csendőr-kerületnél:

Ányos János örmester és *Nagy János* csendőr (Dorkeó Simon beregszói lakoson elkövetett rablógyilkosság tetteinek kézrekerítéseért).

Róth Ábrahám czimz. örsvezető (több rendbeli, nagyszabásu lopási és gyujtogatási eset kiderítése és a gonosztevők letartóztatásaért).

Makovics Gyula örmester és *Tatár Prokop* csendőr (Medakov Pera, szökésben levő hirhedt rablógyilkos felkutatása, meglövése és kézrekerítéseért).

Szőcs Samuel örsvezető (egy rablógyilkossági eset kiderítése körül tanúsított sikeres működése és a tettes kézrekerítéseért).

Lázár Gábor, *Kunery József* és *Preidt Gábor* számvivő örmesterek, valamint *Kovács Sándor* örmester, segédtiszt segédmunkás, (a csendőrség szervezése alkalmával és azóta folyton tanúsított ernyedetlen szorgalmukért és szolgálatuknak mindenkor kötelességű teljesítéseért).

*

A m. kir. III. sz. csendőr-kerületnél:

Oláh Lajos czimz. örsvezető és *Hajdu Károly* csendőr (egy rablási és gyilkossági kísérlet, továbbá

két rendbeli betörési lopás tetteinek felettébb nehéz körülmények közötti kiderítéseért).

Szabó József czimz. örmester, *Kovács János* czimz. örsvezető és *Werner Gábor* csendőr (mivel ügyesség és értelemmel párosult, hosszas és fáradalmas nyomozás után egy rablógyilkosság, továbbá 12 betörési, 2 lólopási és 1 lopás tetteit kiderítették).

Hálmán Simon örsvezető és *Kiss Imre* csendőr (a Hurezán Tódor erdőörön elkövetett gyilkosság tettesének, nehéz körülmények között eszközölt kiderítéseért).

Kiss János czimz. örmester és *Vajda Lajos* csendőr (a Mező-Berényben dult tűzvész alkalmával egy lángokban álló és már összeroskadással fenyegető házba behatolva, ott az emberélet- és vagyon mentésben nagy bátorságot, elszántságot és halálmegvetést tanúsítva, kiváló eredményt értek el).

Hanzel Márton csendőr (egy Nagy-Kátán dult tűzvész tovaterjedésének megakadályozásában való kiválóan tevékeny közreműködéseért).

Nagy András czimz. örmester (a mölki apátság margittai urodalmában történt gyujtogatások tetteinek észszerű, tapintatos és gyors kézrekerítéseért).

Janó József és *Kindea János* czimz. örsvezetők, *Deák Lajos*, *Tőt Lajos*, *Nyegrucz György*, *Zsiga János* és *Zaruba János* csendőrök (egy nagyobb mérvű rablás összes tetteinek kiderítése és letartóztatása körül tanúsított fáradhatlan, buzgó és erélyes közreműködésért).

*

A m. kir. IV. sz. csendőr-kerületnél:

Pántlik János örsvezető (egy gyilkosság tettesének kiderítése körül tanúsított észszerű eljárásaért).

Tollár József örsvezető és *orosz Mihály* csendőr (több lótolvaj és orgazdának letartóztatásaért).

Tatay Bertalan számvivő örmester (a kerületi parancsnokság számviteli teendőinek önálló vezetésénél tanúsított szorgalmáért).

Földes János csendőr (hosszas szolgálati ideje alatt tanúsított eredményes működéseért),

Filtsch István és *Simon György* csendőrök (egy rablógyilkosság tetteseinek fáradságos kézrekerítéseért).

Keresztes Dénes örsvezető (egy csendőr gyilkosának kézrekerítésénél tanúsított bátor magatartásaért).

Fátyol István örsvezető és *Rák Gergely* csendőr (több tolvaj és orgazdának, 7 napig tartó fáradságos nyomozás folytán történt letartóztatásaért).

Nagy Sándor őrmester és *Florea Simon* csendőr (egy nagymérvű lopás tetteseinek 15 napig tartott fáradságos nyomozás folytán történt letartóztatásaért),

Suka Sándor és *Sommerburger Frigyes* csendőrök (árviz alkalmával tanúsított bátor magatartásukért).

Marginean János őrmester és *Kovács Pál* csendőr (egy embernek a megfagyás általi haláltól való önfeláldozó megmentéseért).

Dobos Pál csendőr (egy tüzeset alkalmával tanúsított bátor magatartása és hosszas szolgálata alatt kifejtett eredményes működéseért).

Moldvai Mihály örsvezető (hosszu időn át tanúsított eredményes szolgálataért).

Kalamár Ádám és *Bolos Sándor* csendőrök (egy marha és lótolvaj, továbbá okirathamisító bandának, 12 napig tartott fáradságos nyomozás utáni letartóztatásaért).

Kovács Béla és *Reichhart Albert* csendőrök (egy embernek a megfagyás általi haláltól való megmentéseért).

Ardeán János csendőr (egy ellenszegülő néptömegnek fegyverhasználat nélküli feloszlatásaért).

Marschalko Gyula őrmester (a jelentkezők gyűjtésénél elért szép eredményeiért).

Ollinger Ignác és *Ivászuk Sándor* csendőrök (egy embernek a megfagyás általi haláltól történt megmentéseért).

Fátyol István örsvezető (a közbiztonsági szolgálat terén hosszú időn át tanúsított tevékenységeért.)

Krauszmann Zsigmond czimz. örsvezető és *Róth*

János csendőr (egy embernek a megfagyás általi haláltól való megmentéseért).

Papp Ferencz és *Láza Peter* csendőrök (egy gyilkosság tetteseinek kiderítése és letartóztatásaért).

Kosán Ferencz csendőr és *Orosz János* próba csendőr, továbbá *Nyul János* örsvezető, *Barna Béla*, *Erdélyi József*, *Hajnal Mihály*; *Kántor B. láz*s, *Sárosi László Cseh Imre*, *Csordás Ferencz* és *Reiner Bernát* csendőrök (az 1888. év tavaszán pusztított árvizveszély alkalmával a mentési munkálatokban való erélyes részvétel és önfeláldozó munkásságukért).

*

A m. kir. V. sz. csendőr-kerületnél :

Soltész András czimz. őrmester (három gyilkosnak kézrekerítéseért).

Balogh Mihály örsvezető (négy hirhedt betörő tolvaj elfogásáért)

Fekete János őrmester (egy öngyilkosságot elkövetni akaró egyént tettének elkövetésében megakadályozott).

Kusza István czimz. őrmester (egy ember életének megmentéseért).

Fehér Vilmos csendőr (két hirhedt betörőtolvaj kézrekerítéseért).

Bakos Ferencz örsvezető (egy rablógyilkos kézrekerítéseért).

Toth István csendőr (egy rablógyilkos kézrekerítéseért).

Lippert József örsvezető, *Mikus István* és *Mendl Bernát* csendőrök (vizáradás alkalmával tanúsított önfeláldozó szolgálati működésért).

Fehér Béla és *Paár Lajos* őrmesterek (az 1884. év óta bevonult próbacsendőrök fáradságos oktatása és kiképeztetéseért).

Pauer Béla örsvezető és *Klein József* csendőr (tizenegy betörő tolvajnak, észszerű és ügyes eljárás által történt kézrekerítéseért).

Mátyás Péter örsvezető (Két rabló kézrekerítéseért).

*

A. m. kir. VI. sz. csendőr kerületnél.

Arany József czimz. őrmester (a Paksnál történt kompszerencsétlenség alkalmával gyors segélykezése és önfeláldozó magatartása által sikerült két nőt életre hozni és egy hullát a Dunából kifogni).

Németi József czimz. őrmester (egy nagyobb mérvű tűzvész alkalmával a vagyontmentés és személybiztonság fentartása körül tanúsított bátor és önfeláldozó magatartásaért, mely azt is eredményezte, hogy a templomtornya a harangokkal együtt megmenetett).

Groszmann Kálmán és az V. sz. csendőr kerületbeli *Garay Ignác* csendőrök (egy hirhedt fegyveres csavargónak, négy büntársával együtt való letartóztatása alkalmával tanúsított buzgó és önfeláldozó magatartásért).

Nagy Ferencz örsvezető (egy 5 tagból álló cigány tolvaj bandának kinyomozása és letartóztatása, továbbá 356 drb. bűnjelnek megkerítése és 52 orgazda kiderítése alkalmával tanúsított igen ügyes és kitartó magatartásért).

Szigeti György, Sausek Géza, Kiss József, Hetényi Dávid, Bernschütz József, Simóka Jakab, czimz. őrmesterek, *Mészáros János, Molnár István, Bam-bek József, Bodiczky Lajos* örsvezetők, *Schönberger Károly* czimz. örsvezető, *Gyenge Sándor, Kustos Lajos, László József, Schindler Dezső és Schmiedt Antal* csendőrök (a Renkó-féle rablóbanda megsemmisítése alkalmával tanúsított bátor, fáradhatlan és buzgó magatartásért).

Olasz Béla czimz. őrmester (Fercsák György hirhedt rablógyilkosnak letartóztatása alkalmával tanúsított fáradhatlan, ügyes és igen buzgó magatartásért).

Szakács Géza őrmester (egy gyilkosságot elkövetett egyénnek kinyomozása és letartóztatása alkalmával tanúsított észszerű buzgó magatartásért).

Lévay Gábor czimz. őrmester (három rablógyil-

kosnak kinyomozása és letartóztatása alkalmával tanúsított gyors és igen erélyes magatartásért).

Ranga János örsvezető (egy gyilkossági, egy gyújtogatási és egy nagyobb lopási esetnek kiderítése és a tettesek kézrekerítése alkalmával tanúsított igen erélyes és kitartó magatartásért).

Fekete Ignác csendőr (egy gyilkosság tettesének kinyomozása és kézrekerítése alkalmával tanúsított fáradhatlan magatartásért),

Högyey Sándor czimz. őrmester és *Dlázsek János* csendőr (egy háromrendbeli gyilkosság négy tettesének kiderítése és letartóztatása alkalmával tanúsított erélyes, igen ügyes és fáradhatlan magatartásért).

Boros Sándor örsvezető (háromrendbeli lopás tettesének és az ellopott pénzeknek kiderítése és kézrekerítése alkalmával tanúsított erélyes és buzgó magatartásért).

Gecse István czimz. őrmester és *Unfogel Lipót* csendőr (egy nagymérvű tűzvész alkalmával tanúsított erélyes, elszánt és önfeláldozó magatartásukért, mely által a község egy részét a tűzveszélytől megmenteni sikerült).

Varga János czimz. örsvezető (egy gyilkosság tettesének gyors és észszerű kiderítése és letartóztatásért).

Baksa Márk csendőr (egy gyilkosság tettesének kiderítése és letartóztatása alkalmával tanúsított erélyes és észszerű magatartásért).

Szolák Imre czimz. őrmester (örskörletében előfordult egy rablás, egy rablási kísérlet, egy emberölés, egy zsarolás, egy gyújtogatás és két rendbeli lopás tettesének kézrekerítése által tanúsított fáradhatlan és buzgó magatartásért).

Istokovits János csendőr (egy tűzvész alkalmával saját életének kockáztatásával egy égő házból több értékes tárgyat és készpénzt mentett meg).

Marcza Dániel örsvezető, *Tóth György* és *Kabanicza György* csendőrök (több rendbeli lopásnak kiderítése, a tettesek és a lopott sertések nagyobb ré-

szének megkerítése által tanusított fáradhatlan és buzgó magatartásért).

Bognár János örsvezető (egy tűzvész alkalmával egy emberéletnek a tűzhaláltól ritka bátorság és önfeláldozó magatartás által véghez vitt megmentéseért).

*

V. A csendőrkerületi parancsnokságok által nyilvánosan megdicsértettek.

A m. kir. I. számú csendőr-kerületnél:

Kakasi Gyula czimz. őrmester és *Fleischer Sámuel* csendőr (egy gyilkosság tetteinek kézrekerítéseért).

Mezei Dániel örsvezető, *Szöke György*, *Romosán Vázul*, *Ungár János* és *Vitális Lajos* csendőrök (a kincstári bányákat évek óta károsító tolvajbanda kiderítése és elfogása körül hathatósan segítettek).

Kotul Avacum és *Szikszi Domonkos* csendőrök (egy gyilkosság tetteinek kézrekerítéseért).

Kristó János, *Debreczeni Sándor*, *Grauer János* és *Kászoni József* csendőrök (az alvinczi örskörletben előfordult számos bűncselekmény felderítése és a tettesek kézrekerítésében való tevékenységükért).

Sándor János és *Koncz Gábor* csendőrök (egy rablógyilkosság tettesének kiderítése és elfogása alkalmával hathatósan segítettek).

Incze Sámuel csendőr (egy évek óta garázdálkodó tolvajbanda elfogása körül hathatósan segédkezett).

Budai János őrmester *Czentye, Péter* és *Bágya Árpád* csendőrök (egy betöréses lopás tetteit kiderítették és kézrekerítették).

Nagy Domonkos örsvezető, *Szöcs Mihály II.* és *Jenei János* csendőrök (négy rendbeli betöréses lopás tetteit kinyomozták és elfogták).

Bogdán Kirion csendőr (vizáradáskor a személy és vagyon biztonság megóvása körül tanusított kiváló tevékenységeért).

Derner Ferencz örsvezető, *Rednik Mihály*, *Dostler*

Lajos és *László Károly* (egy kiterjedt tolvaj szövetkezet tagjainak kinyomozása és elfogásaért).

Nagy Gyula csendőr (egy veszélyes fegyveres rabló üldözése és elfogása körül tanusított tevékenységeért).

Dáncs Miklós örsvezető és *Guiszt Sámuel* csendőr (egy rablás tetteit kinyomozták és elfogták).

Ilkei József és *Rudolf Henrik* csendőrök (egy rablótámadás tetteinek kézrekerítéseért).

Moscher József és *Moldován György* csendőrök (számos bűncselekmény felderítése és a tettesek s bűnrészesek kézrekerítése alkalmával tanusított tevékenységért).

Riebel Albert örsvezető és *Nedesán Máté* csendőr (tűzvész alkalmával tanusított tevékenységért).

Bede Antal és *Petri György* csendőrök (Kozsokár Miklós veszélyes gonosztevő kézrekerítéseért).

Hejde Ilyés csendőr (Zeides Mihály hirhedt lótolvaj kézrekerítésénél való segédkezéseért).

Tövisi György csendőr (egy gyilkosság tetteinek kinyomozása és elfogása körüli segédkezéseért).

Papp György és *Stanga Ödön* csendőrök (egy rablótámadás tetteinek kinyomozása és elfogása körüli segédkezésükért).

Benke Mózes és *Laczkó József* csendőrök (vizáradáskor négy egyénnek megmentésénél való közreműködésért).

Szabadi Péter és *Zágoni Dénes* csendőrök (egy gyilkosság tetteinek kinyomozása és elfogásánál való közreműködésért).

Papp Kandin csendőr (egy rablás tetteinek kinyomozása és elfogásánál való közreműködésért).

Nagel Henrik, *Gitza János*, *Klement Mihály* és *Sipos Péter* csendőrök (a parajdi postakocsi kirablónak és a postát kísérő Butyka Imre csendőr gyilkosainak elfogásánál való közreműködésért).

*

A m. kir. II. sz. csendőr-kerületnél :

Bálint H. Ferencz csendőr (a közbiztonsági szolgálat terén tanúsított ernyedetlen szolgálmaért).

Kosza Mihály, Rückert Ferencz, Kőszeghy János, Erdélyi Sándor és *Kocsis György* csendőrök (több rendbeli nagyszabásu lopás és gyújtogatási eset kiderítése és a tettesek letartóztatásaért).

Molnár János csendőr (Medakov Pera rablógyilkos kézrekerítése körüli közreműködéseért).

Birk Mihály és *Kynsburg Károly* csendőrök (tűzvész alkalmával tanúsított férfias és bátor magaviseletért).

Kozári Ferencz és *Bröser Mihály* csendőrök (egy nagyobb mérvű lopás tettesének kézrekerítéseért).

Bojer József csendőr (egy gyilkossági eset kiderítése körüli tanúsított sikeres működéseért).

*

A m. kir. III. sz. csendőr-kerületnél :

Tárnyik Mihály örsvezető, *Vida Lajos* és *Odor Sándor* csendőrök (egy rablás és egy gyilkossági kísérlet, továbbá két betörési lopás tettesei kiderítésében való sikeres közreműködésért).

Stern Hermann és *Strasser Adám* csendőrök (a Goldhammer Mór, czinkotai lakos kárára elkövetett betörési lopás tettesének nehéz körülmények között eszközölt kiderítéseért).

Borbély István és *Ungvári Albert* csendőrök (egy rablógyilkossági, 12 betörési, 2 lólopási és egy lopási eset tettesének kiderítésében való sikeres közreműködésért).

Czupe János és *Bruder Rezső* csendőrök, valamint *Meleg Ferencz* próba csendőr (a Hurezán Tódor erdőőrön elkövetett gyilkosság tettesének nehéz körülmények között eszközölt kiderítésében való közreműködésért).

Szabó János örsvezető és *Nagy Mihály* csendőr (a Kis-Halmágyon dúlt tűzvész alkalmával, a mentés körüli tanúsított erély és ügyességért).

Deák Dániel örsvezető és *Halász Kálmán* csendőr (a Hajdú-Nánáson kiütött tűzvész gyors elfojtásánál tanúsított erély és ügyességért).

Sury István czimz. örsvezető, *Klein Mihály, Weisz Farkas, Dancsó Ignác* és *Schmidt Mihály* csendőrök (a Mező-Berényben dúlt tűzvész alkalmával, az emberélet- és vagyonmentés körül kifejtett példás tevékenységért).

Seres Pál csendőr (egy Nagy-Kátán dúlt tűzvész alkalmával, a tűz tovaterjedésének megakadályozása körül kifejtett kiváló tevékenységeért).

Péter Ferencz czimz. örsvezető, *Czeplédi Pál, Halász Fülöp* és *Hornyacsek András* csendőrök (a mölki apátság margittai uradalmában gyújtogatás folytán dúlt tűzvészek alkalmával a vagyonmentés körül kifejtett sikeres közreműködésért).

*

A m. kir. IV. sz. csendőr-kerületnél :

Fátyol István örsvezető, *Rák Gergely, Jeromos Gerő* és *Lukacs Gusztáv* csendőrök (egy vásári tolvajbanda észszerű kézrekerítéseért).

Nagy György csendőr (vízáradás alkalmával tanúsított tevékenységeért).

Kovács János örsvezető, *Csiki Mózes, Kereczmann László* és *Tamáská József* csendőrök (tűzvész alkalmával tanúsított önfeláldozó szolgálatért).

Fulcz Frigyes örsvezető és *Szitha Gedeon* csendőr (lótolvajbanda kiderítése körüli tanúsított fáradságos szolgálatért).

Johler Péter, Molnár Sámuel és *Abt János* csendőrök (ellenszegülő népcsoport széteszlása körüli tanúsított tapintatos eljárásért).

Lőrinczi Elek és *Gombás Károly* csendőrök (egy gyilkosság tettesének kinyomozása körüli tanúsított észszerű eljárásért).

Kohut György czimz. örsvezető, *Rácz Károly, Mladoneczki Mihály, Donovál András, Barubás Ferencz* és *Kutik József* csendőrök (az 1888. év tava-

szán pusztított vízáradások alkalmával kifejtett önfeláldozó munkásságért).

Szücs István és *Tóth György* csendőrök (egy embernek a megfagyás általi haláltól való megmentéseért).

A m. kir. V. sz. csendőr-kerületnél :

Misovszky Fülöp és *Hirundovics Károly* csendőrök (négy hirhedt betörő tolvaj kinyomozásánál — *Balogh Mihály* örsvezető vezetése alatt — tanusított eredménydús szolgálatért).

Löfy Gyula örmester (egy gyilkos kiderítése alkalmával tanusított működéseért).

Szabó János örmester (két vízbe esett egyénnek kimentéseért),

Mátsek István örsvezető (tűzvésznel tanusított tapintatos eljárásaért).

Herberth András örmester és *Chovantsek Lajos* csendőr (két embernek a megégés halálától történt megmentéseért).

Budai Gyula és *Solymosi Imre* csendőrök (egy hirhedt betörő kézrekerítéseért).

Brusz János örsvezető és *Szantner János* csendőr (egy embernek a megfagyás halálától történt megmentéseért).

Bodnár János és *Kovács Sándor* csendőrök (egy nőnek a megfagyás halálától történt megmentéseért).

Jankó Károly és *Bodó Mihály* csendőrök (egy embernek a megfagyás halálától történt megmentéseért).

Rudolf Ferencz örsvezető (egy embernek a megfagyás halálától történt megmentéseért).

Borbély József, *Fodor András*, *Brenyó István*, *Gonda János*, *Czéh György*, *Tamás István*, *Chudi József* és *Gonda István* csendőrök (vizáradás alkalmával tanusított tapintatos és odaadó szolgálatért).

Hegyi László csendőr (egy rablógyilkos kiderítése körül tanusított szorgalmaért).

Soos Ferencz örsvezető, *Szeif Mór*, *Pribis János*, *Blanárik József* és *Pöck Ferencz* csendőrök (vizáradás alkalmával tanusított kitünő szolgálatért).

Schlesiák György és *Hirundovics Károly* csendőrök (két rablógyilkos kiderítése és letartóztatása alkalmával tanusított kitartó és szorgalmas nyomozásért).

*

A m. kir. VI. sz. csendőr-kerületnél :

Császár István, *Méhes Ferencz* és *Kulcsár Sándor* csendőrök (egy nagyobb mérvű tűzvésznel tanusított példás magatartásért).

Schönberger Károly czimz. örsvezető (egy hirhedt fegyveres csavargónak négy bűntársával együtt kézrekerítése érdekében tett gyors és erélyes intézkedéseért).

Achel Bertalan örmester (kinek ügyes intézkedése és a kivezényelt járőrnek adott utasításai folytán sikerült egy 5 tagból álló cigány tolvaj bandának kinyomozása, 356 drb, bűnjellel együtt való megkerítése és 52 orgazdának kiderítése).

Kottinger Kálmán és *Frisch Gáspár* csendőrök (egy 5 tagból álló cigány tolvajbandának, 356 drb. bűnjellel együtt való megkerítése és 52 orgazdának kinyomozása alkalmával fáradhatlan kitartással közreműködtek).

Nemecz János és *Zsuppan János* csendőrök (egy embernek a megfagyás halálától való megmentéseért).

Unger Lőrincz örsvezető, *Czaofal Antal* czimz. örsvezető, *August Sándor*, *Tuszek Mihály*, *Kovács István*, *Cseke János*, *Kálmán István*, *Szobor Ágoston*, *Mladentics János*, *Veszeli József*, *Branilovics János*, *Targa János*, *Poch János*, *Orbán Mihály*, *Schrempf Imre*, *Dömötör György*, *Tóth József*, *Horváth Károly*, *Bodovics József*, *Kürtös Lajos*, *Kálmán György*, *Karmazzin Sándor*, *Sa'lai Lajos*, *Németh Sándor*, *Kovács József*, *Tóth Bela*, *Ladeczky Szilárd*, *Bozzai Lajos*, *Czuppan Gyula*, *Gulyás István*, *Csik Dániel*, *Méhes Ferencz*, *Kranicz György*, *Császár István*, *Vass József*, *Kiss Lukács*, *Novák Mihály* és *Virág József* csendőrök (a Renkó-féle rablóbanda és rabszökevények nyomozása és üldözése körül tanusított

fáradhatlan buzgalommal és kitartással való közreműködésért).

Szücs Lajos czimz. őrmester és *Zebecz Bálint*, valamint a III. sz. csendőr kerületbeli *Stern Ferencz* és *Csempész Lajos* csendőrök (egy utonállás tetteinek gyors kézrekerítése alkalmával tanúsított erélyes és buzgó működésért).

Zadravec Gábor és *Kollarics József* csendőrök (51 órai szakadatlan és fárasztó nyomozás által kétrendbeli rablás és utonállásnak kiderítéseért és egy más büntettes bűntársának kézrekerítése alkalmával tanúsított buzgóságért).

Gergely György czimz. őrmester és *Varga János* csendőr (egy embernek a megfagyás halálától való megmentéseért).

Sáfrán Károly és *Schrempf Imre* csendőrök (Fercsák György hirhedt rablógyilkosnak kinyomozása és letartóztatása alkalmával tanúsított erélyes és kitartó közreműködésért).

Várady János őrmester, *Varga Vincze* őrsvezető, továbbá *Mészáros József* és *Tólos József* csendőrök (egy gyilkosság tetteinek kiderítése és letartóztatása alkalmával tanúsított buzgóságért).

Ribarics Pál és *Payer József* csendőrök (egy rablás tetteinek kiderítése és az elrabolt 1000 frtnyi összeggel együtt való megkerítése alkalmával tanúsított erélyes és fáradhatlan működésért).

Szabó Mihály és *Tomasits János* csendőrök (egy tűzvész alkalmával tanúsított gyors intézkedés és tapintatos fellépésért).

Vida János czimz. őrsvezető és *Tobák Pál* csendőr (egy háromrendbeli gyilkosság tetteinek kézrekerítése alkalmával tanúsított buzgó közreműködésért).

Faller János és *Bognár Jakab* csendőrök (egy gyilkosság tettesének kézrekerítésénél való közreműködésért).

Korona József csendőr (egy több rendbeli sertéslopás kiderítése és a tettesek letartóztatása alkalmával tanúsított buzgó közreműködésért).

Császári királyi csendőrség.

Főfelügyelő:

Gieslingeni Giesl Henrik báró, altábornagy stb.

Parancsőtiszt:

Felsenberg Edgár, százados.

1. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Bécs.

Parancsnok: neustadtnmi *Deitenhofen Adolf*, alezredes.
Osztagparancsnokságok: 1. Bécs, 2. Bécs, 3. Krems,
4. St.-Pölten, 5. Bécs-Ujhely.

2. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Prága.

Par.: *Dürr Frigyes*, ezredes; helyettese: *Smetana János*, százados.

Oszt.-par.: 1. Prága, 2. Leitmeritz, 3. Budweis,
4. Jičín, 5. Pilsen, 6. Csaszlau, 7. Eger, 8. Cseh-Laipa,
9. Königrätz, 10. Chrudim, 11. Tábor,
12. Pisek, 13. Komotau, 14. Prága.

3. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Innsbruck.

Par.: Friedisbergi *Kraus Antal*, ezredes.

Oszt.-par.: 1. Innsbruck, 2. Trient, 3. Roveredo,
4. Bozen, 5. Bregenz, 6. Bruneck.

4. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Brünn.

Par.: *Gallina Antal*, alezredes.

Oszt.-par.: 1. Brünn, 2. Olmütz, 3. Neutitschein,
4. Magyar-Hradisch, 5. Iglau.

5. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Lemberg.

Par.: Otthauseni *Uhle Eduard*, alezredes; helyettese:
Schönborn Rezső, őrnagy; másod-törzstiszt: *Rduch Ferencz*, őrnagy.

Oszt.-par.: 1. Lemberg, 2. Krakkó, 3. Rzeszów,
4. Przemyśl, 5. Tarnopol, 6. Stanislau, 7. Sanok,
8. Tarnow, 9. Tarnobrzeg, 10. Kolbuszowa, 11. Rava-

ruska, 12. Bródy, 13. Brzeżany, 14. Zaleszczyki, 15. Kolomea, 16. Stryj, 17. Uj-Sandec, 18. Wadowice.

6. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Grác.

Par.: Gramposchich Roman, ezredes.

Oszt.-par.: 1. Grác, 2. Feldbach, 3. Leoben, 4. Marburg.

7. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Triest.

Par.: Marchetti Antal, őrnagy.

Oszt.-par.: 1. Triest, 2. Görz, 3. Pola.

Különítmény a tengerészeti szertárnál Polában:

par.: Schramm Armin, őrnagy.

8. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Linz.

Par.: Neuerer Gottfried, alezredes.

Oszt.-par.: 1. Linz, 2. Linz, 3. Ried.

9. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Zara.

Par.: Grössl Engelbert, őrnagy.

Oszt.-par.: 1. Zara, 2. Spalato, 3. Cattaro, 4. Sebenico, 5. Ragusa, 6. Risano.

10. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Troppau.

Par.: Hermann Simon, őrnagy.

Oszt.-par.: 1. Troppau.

11. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Salzburg.

Par.: Julienheimi Schrötter Antal, őrnagy.

Oszt.-par.: 1. Salzburg.

12. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Laibach.

Par.: Rummer Károly, százados.

Oszt.-par.: 1. Laibach, 2. Laibach, 3. Rudolfswerth.

13. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Czernovitz.

Par.: Eschheimi Reinelt Vilmos, százados.

Oszt.-par.: 1. Czernovitz, 2. Suczawa, 3. Radautz.

Állomány átnézet.

Országos esendőr- parancs- nokság	Osztag	Járás	Őrsök	Törzstisztek			Főtisztek				Számvivők	Legénység			
	parancsnok- ságok			Ezredes	Alezredes	Őrnagy	I. o.	II. o.	Főhadnagy	Hadnagy		Őrmeester	Őrsvezető	Esendőr	Összesen
							századosok								
1	5	18	170		1			7		1	23	118	395	538	
2	14	89	565		2			16		1	100	319	1166	1587	
3	6	24	133		1			8		1	28	104	442	575	
4	5	31	212		1			7		1	35	125	463	624	
5	18	74	290		3			21		1	85	252	1443	1782	
6	4	19	127		1			6		1	23	108	397	529	
7	3	11	53		1			4		1	13	54	219	287	
8	3	12	76		1			4		1	14	60	197	272	
9	6	13	104		1			8		1	18	106	509	634	
10	1	7	47		1			1		1	9	31	103	144	
11	1	4	41		—			2		1	6	27	94	128	
12	3	11	69		—			4		1	14	57	203	275	
13	3	8	48		—			4		1	11	50	191	253	
14	2	7	48		—			3		1	10	41	158	210	
Összesen	74	328	1985	3	4	6	25	10	30	30	14	389	1452	5980	7838
Különítmény Pólában	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	5	66	73

14. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: *Klagenfurt.*Par.: *Oppitz Adolf*, százados.Oszt.-par.: 1. *Klagenfurt*, 2. *Villach.*

Cs. és kir.

csendőrség Bosznia- és Hercegovinában.

Törzs: *Sarajevo.*Parancsnok: *Gorica Tomičić János*, ezredes. —Szemlész-törzstiszt: *Pavellic Balázs*, őrnagy. —A portyázó csapat parancsnoka: *Cvetičanin Emanuel*, őrnagy.Szárnyparancsnokságok: *Sarajevo, Travnik, Banjaluka, Bihač, D.-Tuzla, Mostar, Trebinje.*Szakaszparancsnokságok: *Sarajevo, Kiseljak, Višegrad, Foča; — Travnik, Jajce, Bugojno, Livno; — Banjaluka, Dervent, Bosn.-Kostajnica; — Bihač, Petrovac, Krupa; — D.-Tuzla, Brčka, Bjelina, Vlasenica; — Mostar, Konjica, Nevesinje; — Trebinje, Stolac, Gačko, Bilek.*

Rendszeresített állomány: 3 törzstiszt, 12 I. és II. oszt. százados, 29 főhadnagy, 4 hadnagy, 8 kezelőtiszt, 50 őrmester, 152 örsvezető, 1682 csendő; összesen 48 tiszt, 1884 főnyi legénység.

Ehhez:

- a) Állandó karhatalmi segédlet 900 fő.
- b) Pandúr-csapat és pedig: 8 serdár, 5 podserdár, 6 buljukbaša, 21 harambaša, 127 pandúr.
- c) Zaptia-tisztek és pedig: 1 himbaša (őrnagy), 3 jusbaša (százados), 3 mulazim (hadnagy).
- d) Portyázó csapat: 6 szárny 100—100 fővel, összesen 600 fő, ezek közt 200 csendőr és 400 önként jelentkező közös hadseregbeli katona.
7 szárny, 25 szakasz és 216 örs.

Vegyes közlemények.

A jó fegyverhasználatnak a közbiztonsági állapotokra való üdvös hatásáról.

Csanádmegyének Aradmegyével határos keleti szélén, Kevermes községe már régóta hirhede lett egyes közártalmu lakosai által, kik a mellett, hogy a közbiztonságot a községben folyton veszélyeztették, összeköttetéseiknél fogva Arad- és Békésmegyéktől Temes- Torontál s a Bácskán át egészen le Ujvidékig üzték vakmerő tolvajlás, betörés és rablásaikat.

A fennjelzett hirhede községben és vidékén csak egy pár évvel ezelőtt is még nyáron az elcsépelet és csépeletlen gabonának, lovaknak, ősszel szarvasmarhák, télen pedig sertések és egyéb háziállatok lopása, rablások, dohánycsempészet, a közel Eleken pedig gyilkossági esetek és utonállások napirenden voltak.

Ezen rémes állapotok a békés lakosságot annyira megfélemlítették, hogy már vagyont is alig mertek szerezni, azt hozván fel panaszképen, hogy «ugy is a közártalmuak teszik arra kezöket», — sőt a közbirtokosság is már a felsőbb hatóságoknál sürgős segítséget kért, mivel különben kénytelenek lennének birtokaikat elhagyni s a rémes vidékről más helyre elköltözni.

Kevermes községében a közártalmuak vakmerősége annyira ment, hogy félelemszülte hatalmuk érzetében nyilvános helyeken a legtisztességesebb polgárokat is sértegették, vendéglők- és korcsmákban éjjel-nappal dözsöltek, éjjel fáklyásmeneteket rendeztek s a lakosságot felgyújtással fenyegették.

Ily válságos viszonyok közt lett Dóczy Sándor

őrmester 1886-ban a kevermesi örsre mint örsparancsnok helyezve, ki ottani működése kezdetén azonnal észrevette, hogy jól szervezett rablóbandával van dolga, melynek összeköttetései a szomszéd megyékre messze kiterjednek.

A mintegy 11 tagból álló banda vezére Fodor Illyés kevermesi születésű, 36 éves, erőteljes, bátor, gyors észjárású és elhatározásra kész férfi volt, ki társaival együtt betörés és rablások gyanuja miatt a nagyváradi kir. törvényszéknél közel egy évet töltött vizsgálati fogságban, az 1886. évben Sarkadon történt pénztárrablásnál legerősebben volt gyanúsítva s a Medgyesről a kevermesi határra hurczolt s ott Fodor Illyés telke szomszédságában feltört Wertheimpénztár feltörése is valószínűleg az ő vezetése alatt eszközöltetett.

Dóczy őrmester ezekből kifolyólag a nyomozásokat erélyesen megindítva, mindenekelőtt az alárendelt legénységet a nyomozások és ellenőrzések tüzetes fogantatásavétele iránt kellően utasította és beoktatta. Következetes szigorúsággal keresztül vitt intézkedései azonban a közártalmukat egyelőre nemcsak hogy észre nem térítették, de elbizakodottságukban a hatósági intézkedéseket mibe sem véve, azokat minden áron kijátszani igyekeztek s a csendőrséggel szemben fenyegető magatartással viselkedtek.

Ily körülmények között történt, hogy 1887. évi október hó 8-án Dóczy Sándor őrmester önönmagát Porga János és Soós György lovascsendőrökkel egy kurtisi lopás ügyében nyomozó járőrszolgálatba vezényelve, Kevermes községbe visszatérve, Fodor Illésnél és társainál házkutatást eszközölni szándékozott. Miután két más közártalmu házánál megjelentek, már az éjjeli órákban Fodor Illyés háza előtt lovaikról leszállva, Dóczy őrmester a kaput kinyitattván, Porga csendőrrel a ház folyosójára lépett, hol az ébren volt gazda őket daczosan fogadván, az e közben megjelent béresét állítólag kertjében legelő tehén megtekintésére utasította, mi az őrmester előtt

gyanusnak tűnően fel, az induló béres után sietett. Ekkor Fodor Illyés, bizván erejében és ügyességében, anyitott konyhaajtóba támasztott, mintegy hét kiló nehézsúlyt hirtelen felkapta és ezen szavakkal «hát már éjjel-nappal faggatják a portámat, nincs-e nyugtom maguktól?» a súlyokkal Porga csendőr fejére egy oly hatalmas csapást mért, hogy ha véletlenül a csapás a folyosó gerendájába nem ütközik, Porgát agyonsújtotta volna, így azonban meggyöngítve, csak kalapját törte össze s midőn Fodor második csapást intézni készült, Porga látva a támadás veszélyességét, fegyverét válláról hirtelen lekapta s egyéb védelmi eszköz hiányában a támadót még elég korán hasán keresztül lőtte.

Fodornak a súlyok kezéből kiesett, hatalmas erejénél fogva azonban még képes volt a szobába bevánszorogni, hol lefektették, de pár óra múlva a halálos lövés folytán elhalt.

Ezen fegyverhasználatához, mely a fogantatott birói vizsválat alapján 1887. évi október hó 20-án kelt bizottsági határozattal a csendőrségi szervezeti utasítás 11. §. 1. pontja értelmében jogosnak mondatott ki, hozzájárult még Domonkos János közártalmu egyén meglövetése s ennek következtében súlyos megsebesülése 1887. évi november hó 22-én, midőn ugyancsak a kevermesi örsnek egyik járőre éjjeli portyázás közben őt lopáson érve, miután a megállásra célzó felszólításra meg nem állt, egyik csendőr által oldalba lövetett.

Az előadott két eset, de különösen a rablóbanda fejének elpusztulása Kevermes községében és vidékén a békésebb állapotokat mintegy varázsütésre állította helyre. A jóra való elemek hálával tekintetek a csendőrségre, melynek sikerült a gonosztevők garázdálkodásainak véget vetni. Kevermes községe, valamint a szomszéd községek jegyzőkönyvileg szavaztak elismerést a kevermesi csendőrségnek s köztük különösen Dóczy Sándor őrmesternek, mint kinek tapintatos és erélyes eljárása által sikerült a köz-

rendet helyreállítani, — míg másrésztől a fennirt két fegyverhasználat a banda tagjait teljesen megfélemlítette és rémületbe ejtette. Vezérok elhunytai után jónak látták a községet és környékét elhagyni, a kik pedig még ott maradtak, azok is régi életmódjukkal felhagyni kénytelenítették.

Azóta Kevermes községében a közbiztonsági állapotok teljesen jóra fordultak és semmi nevezetesebb zavar elő nem fordult, és íme a tanulság belőle: hogy a szabályok öntudatos ismerete mellett, kitarással párosult ügybuzgalom és a közjót minden körülmények közt szem előtt tartó férfias tevékenységgel még a legnehezebb helyzetet is megváltoztatni és jól alkalmazott fegyverhasználat által nagyszabású eredményeket elérni lehet.

Azonban a fegyvernek jó és helyes alkalmazása másfelől — ezt ismételni soha sem fölösleges — csak ott lehetséges, hol a hivatás képzettséggel, az erély eszélylyel és a bátorság tapintatos modorral együtt járnak.

Orgyilkossági kísérlet.

Hogy az utasításokban és szabályzatokban előirt elővigyázati rendszabályok mellözése mily súlyos és gyakran életveszélyes következményekkel jár, azt a következő, az 1884. évben lejátszódtott — már természeténél fogva is — rendkívül ritka és különös eset, meggyőzőleg fogja igazolni.

Gréku Mihaila mehádiai illetőségű egyén (Krassó-Szörénymegye) egy ugyanoda való hölgyet, egy nyugalmazott tisztviselő leányát birt nőül; de miután azzal méltatlanul bánt s különben durva, rakoncátlan és gonosztettek hajlammal bíró egyén volt, sőt ilyeneket el is követett: a tisztos család az itt leirt eset előtt már régebben eltávolította őt a háztól, miért ez neje ellen bosszút esküdött. Némi gonosztettei következményeitől azonban jogosan tartván, jónak látta Romániába, Prunysisor községbe

átszökni, hol egy földbirtokoshoz gazdatiszti minőségben csempészte be magát.

Teendői lelkiismeretes végzése helyett azonban folyton neje meggyilkolására forralt terveket.

Az alkalom erre nemsokára kínálkozott. Ugyanis Kokoreszku Péter petniki illetőségű gyalog honvéd az 1884. év tavaszán zászlóaljától Orsováról megszökven: csakhamar néhány véres gonosztettet követett el a vidéken s midőn belátta, hogy most már rettegett hirnévre és a nép előtt tekintélyre tett szert, rabló bandát alakított s Orsova, Teregova és Plavisevicza környékén garázdálkodni kezdett.

A m. kir. csendőrség azonban üldözőbe vette s daczára hogy a vidék lakossága — szokás szerint — rendíthetlen pártfogásába vette a rablót, ez mégis tanácsosnak tartotta Romániába menekülni, hol folytatta garázdálkodásait.

A vad és kegyetlen Kokoreszkuhoz hasonló jellemű Gréku Mihaila csakhamar megismerkedett méltó társával, s felkérte azt és még két rablógyilkos társát 16 arany ígérete mellett, hogy a hazájában, Mehádiában lakó nejét az ő közreműködése mellett gyilkolják meg.

Az egyezés megtörténvén, Gréku Mihaila a rablógyilkosok élére állt, azokat álutakon Magyarország határán átvezette s a mehádiai hegyekbe 1884. szeptember hó 17. vagy 18-án érve, ott egyelőre elbujtak; a Mehádián lévő lakást kikémlelték s elhatározták, hogy szeptember 19-ről 20-ra menő éjjel hajtják végre az orgyilkosságot.

A kémszemlén járt Czepenyák Gligor, szintén petniki illetőségű rablótól véletlenül megtudta ezt egy petniki vén román asszony s miután a kiszemelt áldozat ő vele már sok jót tett, értesítette azt a gyilkosok szándékáról; de a szerencsétlen nő és családja, a helyett, hogy a hatósághoz vagy a csendőrséghez folyamodtak volna védelemért, tehetetlen sírás között tördelték kezeiket s csupán arra szorítottak, hogy a ház tájékát jobban őrizték.

A rettegett 19-ikének éjjele érkezett; az áldozatul kiszemelt szegény nő és családja kétségbeesésükben le nem mertek feküdni s szörnyű félelemmel telve mentek a végzetes éjnek, de a rablógyilkosok ezen éjjel nem mutatkoztak.

Csak a másnap elfogott Czepenyák Gligortól, sőt később a csendőrség által elfogott, de a bíróságoktól mindannyiszor megszökött Kokoreszcutól magától tudódott ki, hogy egy csendőr járőr 19-én éjjel véletlenségből többször az orgyilkosok tanyája körül fordult meg, azért nem merészkedtek barlangjukat elhagyni és a hegyekből leszállani.

Ujabb kémszemlék után azonban visszavonhatlanul elhatározták, hogy az orgyilkosságot 22-én éjjel hajtják végre.

A petniki vén asszony azonban ezt is elárulta a szerencsétlen nőnek.

Ez és családja újból elmulasztották a csendőrség segélyét kikérni s izgatottság, rettegés és jajveszékés között várták be az éjt.

A fiatal nő nem mert hálósobájában maradni, — hanem szülei szobájában virrasztott. Onnan este 11 óra tájban az udvarra kitekintve, úgy rémlett előtte, hogy egy sötét alak legörnyedve, gyorsan lopózik a kerítés mellett s eltűnik.

E látománytól felijedve, kétségbeesetten szaladt át a szobákon, hogy az utcára nyíló ablakon segítségért kiáltson, midőn a hirtelen kiszakított ablakon kihajolva, egy csendőrijárórt pillantott meg a ház előtt elhaladni.

Megszólította a járórt s csaknem magánkívül panasolta el, hogy miként törnek életére s az imént mit látott.

A Junker Lénárd és Goldschmiedt Bálint igen fiatal csendőrökből állott járőr átkutatta azonnal az udvart és a ház környékét, de minthogy semmit sem találtak, gondolván, hogy talán az elriasztott gyilkosok később visszatérnek, behúzódtak a nőnek az utca felől eső sötét hálósobájába, úgy véleked-

vén — s ezt helyesen is tették — hogy a gyilkosok a szokott éjjeli helyén fogják az áldozatot keresni.

A járőr azon okoskodásból kiindulva, hogy a világgosság elárulná őket, gyertyáját nem gyújtotta meg, a hálósobát nem kutatta át, hanem lesbe helyezkedett és pedig az egyik csendőr az ágynak az utca felől első végénél, a másik közel hozzá, a zongorának utca felőli része előtt. Fegyvereiket lábaik közé állították, s várták a gyilkosokat.

Éjfél után 3 órakor a járőr olyasfélét hallott, mintha valami mozogna a szőnyeggel bevont padozaton, mire a most már bajt sejteni kezdő Goldschmiedt csendőr felkiáltott, hogy «ki az?» erre ugyan nem kapott feleletet, de érezte, hogy nem bajtársa, hanem valami idegen által megtaszított. Most Junker csendőr, talán ugyanazon lökés által a másik oldalról felriasztva, Goldschmiedtre kiáltott, hogy «gyujtson gyertyát»; mielőtt azonban ez sikerülhetett volna, a lazán behúzott ablak táblák vilámsebességgel szétcsapódtak: e közben Junker csendőr czomján alulról és lábfejen bámulatos gyorsasággal két szúrást kapott s mielőtt a járőr csak fegyverét is felemelhette volna, a gyilkosok az épen kitárt ablakon kiugorva, az éj homályában nyomtalanul eltűntek.

Mint a másnap elfogott Czepenyák Gligor előadta, a szobában Gréku Mihailla maga és még Kokoreszku volt elrejtőzve az ágy és a zongora alatt, ő pedig egy másikkal az udvaron elbujva állott lesben. Előadta Czepenyák azt is, miszerint elhatározott, hogy a gyilkosság után rögtön visszaszöknek Romániába s a többiek még azon éjjel át is szöktek a határon.

Az előadottakból kitűnik, hogy mily felületesen kutatta át a járőr az udvart; mily bűnös hanyagsággal hajtotta végre ebbeli teendőjét. Czepenyák Gligornak későbbi vallomások által is megerősített állításából tudjuk, hogy ő egy másik rablógyilkos társával ottan rejtőzött el.

A hálósobának alapos át nem kutatása pedig már nemcsak egyszerű felületesség volt, hanem büntetendő mulasztás.

Hallatlan, hogy egy járőr két vad rablógyilkossal legyen egy szobában egész éjen át csak azon okból, mert azok ott már elrejtöztek s a járőr talán inkább kényelemből, mint tudatlanságból még gyertyáját sem gyújtja meg az orgyilkosság színhelyül kiszemelt szobában, hogy legalább egy kissé szétnézzen.

Hiszen a nő bemondásából már alaposan gyaníthatták, hogy a gyilkosok a telken vannak valahol, tehát fokozott elővigyázattal kellett volna élniök.

A két fiatal csendőr — kik az 1883. évi XXV. törvényczikk alapján hivatalból vezényeltettek a csendőrséghez s épen nem igyekeztek magukat itten kiképezni s a szolgálattal nem sokat törődtek, csaknem életével fizetett vastag hibáiért s nem az orgyilkosokon múlt, hogy ők nem estek áldozatul a nő helyett, míg az orgyilkosok a maguk által készített kelepczéből elmenekültek.

Junker Lénárd a kapott súlyos sebekből kigyógyult, de szolgálatképtelen lett, keserű tapasztalatait tehát már nem érvényesíthette a csendőrségnél.

Kokoreszku Péter Romániában és itt elkövetett számos véres büntette s többszöri elfogatása s a bíróságoktól mindannyiszor való megszökése után, az 1888. évben is ujlag elfogatott, de újra is megszökött; Czepenyák Gligor ellenben, kit az eset után való elfogatásakor a bíróság bizonyítékok hiánya folytán szabadon bocsátott, s ő ezt több rendbeli rablógyilkossággal hálálta meg, az utóbbi hónapokban a csendőrség kezébe került.

Egy sikerült les-állás.

A csendőrségi szolgálati utasítás 53. §-a a portyázó csendőrnek kötelességévé teszi, hogy bizonyos körülmények között, gyanus és előtte még bizonytalanak látszó dolgokra vonatkozó alapos tájékozás meg-

szerzése céljából, a tény helyszínéhez közel figyelő állást foglaljon.

Az általános szolgálati határozványok 102. pontja ugyancsak a fent idézett §. alapelvéből kiindulva többek között azt mondja: «ezen ugynevezett les-állásban a járőr sok olyat fog észlelhetni, a mit különben soha sem tapasztalt volna, de egyuttal alkalma is nyílik az esetleg fenyegető veszélylyel megismerkedni s ennek legyőzésére, tehát a siker biztosítására a kívánatos megfelelő intézkedéseket jó eleve megtehetni s így elkészülten minden eshetőséggel szembeszállni. Ily teljes tájékozottság és előkészülettel párosult észszerű és a mellett erélyes, bátor támadás azután minden körülmények között a követelt és várt siker elmaradhatlan biztosítéka!

Mindenki a ki a csendőrség-hivatásszerű, nagyfontosságú és nehéz szolgálati teendői körül csak némi tájékozottsággal is bír, készséggel el fogja ismerni a fent idézett §. illetve 102. pontnak a közbiztonsági szolgálatra nézve nagy horderejű befolyását és senki sem fogja kétségbe vonni, hogy a közbiztonsági szolgálatnak fényes tények és eredmények által számtalanszor beigazolt ezen igen helyes módszere, szolgálatunknak egyik alapkövét képezi, mind a mellett annak egy alkalmi fegyverhasználati ténynyel úgyszólván kézzelfogható megvilágítása, vagyis egy les-állásból minden tekintetben jól keresztül vitt sikeres fegyverhasználati és letartóztatási eset leírása csak buzdító hatással lehet arra, hogy a szolgálatnak ezen módszere is ápoltság és kellőképp méltányoltassék.

Az 1887. évi szeptember hó 13-án virradóra a makói örskörletben Szirbik József tanyai lakos kárára ismeretlen tettesek 5 darab 80 frt értékű sertést loptak el, mely tett kinyomozására kivezényelt járőr hosszabb nyomozás után eredmény nélkül vonult be. Fehér Ignác őrmester őrsparancsnok Rózsa István csendőrrel a nyomozás folytatása céljából szeptember 17-én szolgálatba indulva, éjjel 11 órakor a

hódmező-vásárhelyi határhoz értek, a hol az őrmester egy dülő utnál, mint erre alkalmas helyen «lesállást» tartani elhatározta, mely célból lovaikról leszáltak, és miután azokat megfelelően elhelyezve kikötötték, helyüket elfoglalták.

Mintegy 15 perczig lehettek figyelő állásukban, midőn távoli zaj keltette fel figyelmüket s midőn az őrmester meggyőződött, hogy a zajt egy feljök közeledő kocsi okozza, azonnal megtette a kellő intézkedést; nevezetesen Rózsa István csendőrt az utolsó oldalán helyezte el és utasította, hogy szükség esetén fegyverzete azonnal használható kész állapotban legyen és ha a körülmények követelik a gyeplőszár megragadására is legyen elkészülve. Ily elővigyázattal és a szükséges éberséggel s kellőleg elrejtőzve várta a járőr a kocsi közeledését.

Midőn a kocsi rendes üggetési ütemben a lesállást elérte, Fehér Ignác őrmester rejtekéből hirtelen előlépett, a kocsi mellé ugrott és a törvény nevében «állj!» szavakkal a megállásra szólította fel a kocsin ülőket. A kocsis első meglepetésében a lovakat visszarántotta ugyan, de a következő pillanatban már sűrű ostorcsapásokkal akarta azokat a tovább futásra kényszeríteni, mely körülmény a járőrben gyanut keltvén, Rózsa István csendőr utasításához képest a gyeplőszárakat habozás nélkül megragadta és a különben kiváló jó lovakat erős kézzel s ügyességgel megállásra kényszerítette.

Fehér Ignác őrmester, hogy az éj sötétjében a kocsin ülőket szemügyre vehesse, elővigyázattal bár, közvetlen a kocsi mellé lépett s azonnal felismerte Papp Ferencz hódmező-vásárhelyi illetőségű, rovott előéletű, igen veszélyes gonosztevőt, ki már az őrmester által is több ízben elfogatott. Ezen vakmerő gazember az őrmestert, mihelyt ez a kocsi mellé jutott, hihetetlen vakmerőséggel és villámgyorsasággal torkon ragadta oly szándékkal, hogy a másik kezében lévő késével leszúrja. Az őrmester megtartván lélekjelenlétét, ép oly rendkívül gyorsasággal,

és miután más mód lehetetlen volt, lőfegyverét balkezzel eleresztette s jobb kézzel magasra emelve a tusának vassal borított végével támadójának fejére oly ütést mért, hogy a merénylő összerogyott. — Ugyanazon pillanatban Rózsa István csendőr, ki kezét a gyeplőszáron csusztatva közeledett a kocsihoz, észrevette, hogy a lovakat hajtó egyén az ülés mellől lőfegyvert ragadott fel s azzal a dulakodó őrmestert vette célba, s minthogy még hirtelen közbe nem léphetett, egy kiáltással figyelmeztette az őrmestert az újabb veszélyre s azon pillanatban a másik gonosztevő az őrmester egy kardvágásától fején találva bukott le a kocsiról, de a következő perczen a kocsiderékban elrejtve levő és eddig észre nem vett harmadik egyén is emelkedett fel, kezében forgópisztolylyal, ez is azonban ép úgy mint társai, megelőztetvén, Rózsa István csendőrnek egy jól irányzott kardvágása következtében fegyverét elejtve, összerogyott. Mindez hihetetlen gyorsasággal folyt le, ugyszólván pillanat műve volt.

Miután a zaj és dulakodás következtében megszilajodott lovak istrángjai leoldattak, a harczképtelenné vált gonosztevők, névszerint idősb Dudás János, ifjú Dudás János és a már említett Papp Ferencz, mindannyian hódmező-vásárhelyi lakosok, rovott előéletű, vakmerő és többször büntetett veszélyes gonosztevők megbilincseltek. Beösmerték, hogy lovat, birkát és tengerit szándékoztak lopni s kocsijok és személyök megmotozása alkalmával 1 kétsövű hátultöltő vadászfegyver 16 tölténynyel, 1 hatlövetű forgópisztoly, 2 kés, 1 betörővas, 3 kötőfék, több zsák és egy ponyva találtatott.

A letartóztatottak, kik egyébként sebesülésükből felgyógyultak, a bíróságnak átadattak.

Most pedig ha összehasonlítjuk a «lesállás» keresztül vitelét, az elért eredményt, a szolgálati utasítás 53. §-ával akkor azon meggyőződésre jutunk, miszerint a járőr már eleve minden fő- és mellék-

körülményt jól és higgadtan megfontolt, teljesen tisztában volt teendőivel, minden eshetőségre elkészülve látott feladatának keresztül viteléhez, és az általános szolgálati határozványok 102. pontja szerint a teljes tájékozottság és előkészülettel párosult észszerű és a mellett erélyes, bátor támadás a követelt és várt sikert, valóban biztosította.

A többször említett 53. §. szerint a figyelő állásban levő csendőrnek, ha oly tény merült fel, melynél a késedelem veszélyt hozhatna, rögtön kell intézkedni, hogy így azon kár vagy hátrány, mely valakit fenyeget, közbelépése által megakadályoztassék vagy legalább enyhítettessék. A csendőrnek általában minden körülmények között legnagyobb óvatosság tétetik kötelességévé; egyrészt tartózkodják minden elhamarkodástól, de másrészt ismerje fel helyesen azon pillanatot, melyben sikerrel léphet fel.

A jelen esetben a járőr a fentebbi követelményeknek is minden tekintetben megfelelt, mert csak pillanatnyi habozása, késlekedése azt eredményezi, hogy a jó lovakkal bíró gonosztevők elmenekülnek és akkor tervüket végrehajtva, azon kár, mely ez által mást fenyegetett, megakadályozva nem lett volna, míg ha fellépése kevésbé erélyes, és bár csak némi határozatlanság vagy bátortalansággal jár el, ez esetben bizonyára életével lakol. A járőr tehát felismerte és helyesen felhasználta azon pillanatot, melyben sikerrel léphetett fel.

A csendőrség illetén működése a közbiztonsági viszonyokra nézve rendkívül előnyös befolyással, kiváló erkölcsi hatással jár, mivel a közártalmuak a járőr hirtelen és váratlan megjelenése által meglepetve, az erélyes, bátor és sikeres fellépés által megfélemlítve, gáztetteik kivitelében rettegésben tartatnak s így eléretik, vagy legalább megközelítetik a szolgálati utasítás 92. §-ában megjelölt azon szándék is, mely szerint a csendőrnek általában kiváló érdemül szolgál, ha ébersége és tevékenysége által mindennemű törvényteleniséget meggátol.

Egy posta-fedezet meggyilkoltatása.

1888. február hó 2-án 3 rabló kétlovas szánon érkezett meg a negyedik vármegyéből az Udvarhely-megyei Korond és Parajd vidékére. A három közül a vezető egy elzüllött csendőr, névleg Emrich Márton volt, ki ezelőtt 20 évvel udvarhelymegyei örsökön szolgálván, a helyi viszonyokkal ismerős volt és társait azért hozta ily messze vidékre, hogy a parajdi m. kir. sóbánya jövedelmét csendőrfedezet mellett Székely-Udvarhelyre szállító postát a fedezet meggyilkolása után rabolják ki. Két hétig kellett e tájékon lappauganiok, míg végre február 15-én Butyka Imre csendőr érkezett meg postafedezetképen Parajdra a korondi örsről. Ez volt a jel az ólalkodó rablókra nézve, hogy a reggel 5 óra után elindult egyes fogatu postaszánkát, — melyen egy ládán ülve, a csendőrnek és kocsisnak alig volt helye — bizonyos távolságból kövessék és Korond községében, míg az ottani postánál a fel és leadás megtörtént, a postaszánkát el is kerüljék. A postaszánka is csakhamar követte az ismeretleneket és egy meredek hegy aljában őket utól is érte.

A támadás helyét már jó előre akként választották meg a rablók az elérendő hegytetőn, hogy innen mindenfelé láthassanak és meg ne lepettessenek. A hegy aljában két rabló leszállván, bő bundában gyalog ment. Az utánok hajtott postaszánról is a kocsis leszállott és gyalog ment, míg a csendőr ülve maradt, a két rabló pedig a postaszán mellett jobbról és balról haladva a csendőrrel és a tizenhét éves fiatal postakocsissal beszélgetésbe bocsátkoztak, míg a hegytetőhöz közel a szánkák megállottak. E perczben hátulról, de egész közelből lövés dördült el forgópisztolyból s a hátán talált csendőr alig szólhatott a kocsishoz, már is feje hátsó részére egy halálos fejszefok-ütést is kapott, minek folytán a szánról lebukott, de ugylátszik némileg mégis eszméleténél lehetett, mert lövésre készítette fegyve-

rét, melynek feljött adogatójából hullott ki egy töltény, sőt az elgörbült szurony és puskacső, valamint balkezére kapott számos sebei arra mutatnak, hogy szívósan küzdött fegyveréért a szerencsétlen csendőr, de összeroskadva a további fejszefok csapások alatt és saját szuronyával többszörösen átdöfötven, azonnal kimult. Megjegyzést érdemel, hogy a forgópisztoly lövedéke nem hatolt be a testbe.

A sértetlenül életben maradt kocsis — állítása szerint — az első zavart felhasználva, 300 lépésnyire elszaladott s innen nézte, míg a rablók a postaládát kirabolták, a postalóvat hasba szurták és a szánnal együtt az árokba döntötték, azután sebesen elhajtottak.

A rablók eltávozása után a kocsis egy véletlenül odaérkezett székely fiut hagyott a meggyilkolt csendőr mellett, maga pedig a megsebzett postalóval Korondra behajtott és az őrsön jelentést tett, de ezen idővesztés miatt és mert helyben távirda nincs, a rablók a rögtön megkezdett üldözés daczára is nyomtalanul eltűntek.

Ezen eset többi részlete is — nevezetesen, hogy kinek és miként sikerült 5 nap múlva a rablók nyomába vezető, egyedül helyesnek bizonyult adatot szerezni, mily ügyességgel és küzdelemmel tartóztattak le — érdekes és tanulságos ugyan, de jelen alkalommal ettől eltekintve, az eddigiekből akarjuk röviden levonni a következtetést és tanulságot.

Kétségkívüli dolog, hogy Butyka Imre csendőr nem volt szolgálata fontosságának tudatában, sőt tisztán láthatni az elbizakodottságot és az idegenek iránt való gyanutlan bizalmaskodást. Ha e csendőr szolgálatából kifolyó kötelmeit pontosan teljesíti, akkor nem is türt volna meg maga mellett senkit, még legmegbízhatóbb emberét sem, nem hogy egy idegent!?

S mily egész másképp üt ki a dolog különösen az eláruló, de különben ártalmatlannak bizonyult forgópisztoly lövésre, ha közvetlen közélről fejszével az egyik rabló a csendőrt le nem sujthatja? Hiszen

csak pillanatnyi idő kellett volna, hogy a szánról leugorva, szembe állhasson a rablókkal s a győzelem az övé lesz, de így gondatlanságát és hiszékenységét életével fizette meg, annyira drágán, hogy érdemesnek mutatkozik e véráldozaton okulni és a szabályok szerinti helyes eljárást ez irányban is, kiméletlen következetességgel mindenkivel szemben s mindenkor érvényesíteni.

A halászatról.

(1888. évi XIX. t.-cz.)

Minthogy ezen törvény 9. §-a értelmében a csendőrségnek is kötelessége a halászatnak ezen törvény szerint való gyakorlását felügyelni és ellenőrizni; azért e törvény ösmerete a csendőrre nézve szolgálatkövetelte szükség. Ebből kifolyólag a csendőrségi szolg. utasítás 90. §-ában felemlített hasontermészetű teendőkre való utalással, a halászatról szóló törvénynek a csendőrség szolgálatát érintő határozványait tájékozással a következőkben adjuk:

I. Ki gyakorolhatja a halászatot?

A ki halászni akar, halászejegyet váltani és azt halászás közben magával vinni köteles. Ezen halászejegyet a közigazgatási hatóság állítja ki s azon világosan kiirandó annak neve, állása vagy foglalkozása és lakóhelye, a kinek javára kiállítatik. A halászejegyek bélyegilletéke személyenkint 2 forint, a halászatra jogosítottaknak segédszemélyzete és munkásai részére személyenkint 50 krajczár.

A halászejegyek érvényének tartama egy év, és azoknak alakját és szövegét a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter rendeleti uton állapítja meg.

II. Kik ellenőrizhetik a halászat gyakorlását?

Az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kö-

telesek, — a halászati jog tulajdonosai, hasonbérloi és alkalmazottjai, valamint az erdők, szőlők, mezők és gátak felügyeletével megbizott személyek pedig jogositva vannak azokat, a kiket halászaton érnek, vagy hacsak halászati eszközökkel vizek partjain járnak is; a halászjegy előmutatására felszólítani. — Ezen felszólításra az illető halászjegyet előmutatni köteles. A ki pedig ezt bármely okból, — tehát ha akár otthon is feledte, akár pedig egyáltalában halászjegyet nem váltott, — tényleg elő nem mutatja; a felhívásra tartozik a halászzal azonnal felhagyni és ha ismeretlen, kilétét igazolni vagy pedig a járőrt a legközelebbi község előjáróságához követni, a célból, hogy kiléte ottan kiderítettessék. A mennyiben pedig egy ily egyén a járőr ezen törvény keretén belől hozzá intézett felhívásának nem engedelmeskednék, ellenében a letartóztatás törvényes joga érvényesíthető.

A kihágást elkövetett egyén minden esetben a közigazgatási hatóságnak feljelentendő.

III. Hol gyakorolható korlátlanul a halászat?

A halászat korlátlanul a halászatra jogosult által csakis a zárt vizekben gyakorolható. Zárt vizeknek tekintendők pedig:

a) a mesterséges halastavak, akár állanak halas vízzel, mint p. o. patak, folyó, folyam vagy tóval összeköttetésben, akár nem;

b) mindazon egyetlen birtokos, vagy több birtokos osztatlan tulajdona között fekvő vizek, mint pl. patak, folyó, folyam vagy tó, melyek más halat-tartó vizekkel nincsenek oly összeköttetésben, hogy a halak az egyikből a másikba átmehetnek.

IV. Hol nem gyakorolható korlátlanul a halászat?

A halászat nyílt vizekben, tehát oly patak, folyó, folyam vagy tavakban, melyek más halat tartó ily

vizekkel vannak oly összeköttetésben, hogy a halak az egyikből a másikba átmehetnek; a halászatra jogosult által csakis a tilalmi időszakon kívül gyakorolható.

Nyílt vizeknek tekintetnek továbbá az árvizek kiöntései is, a mennyiben ily vizekből a halaknak a mederbe való visszatérését p. o. elgátolás, elrözsézés, háló stb. által a lefolyás pontján akadályozni tilos.

V. Kiméleti terek.

Állandóan víz alatt levő oly területek, a melyek a halak ivására s a halivadék fejlődésére alkalmasak: kiméleti terekké nyilváníthatók. Ezek határa táblákkal kellőleg megjelölendő s ily kiméleti tereken a halászat, vadászat, a béka fogás, csolnakázás, fürdés, iszapszedés, általában minden a halak ivását és fejlődését hátráltató művelet tilos, valamint tilos ugyanott marhákat, kacsákat, ludakat s egyéb állatokat vízbe eresztetni.

VI. A halászati tilalmak.

Hogy jelen törvény hatálya, mely halfajokra terjed ki, hogy mely időben van ezen halfajokra tilalmi időszak s hogy mily legkisebb hosszúság van minden egyes halfajnál s a ráknál a kifoghatásra megállapítva; azt a mellékelt halászati naptár ábrázolja. Az itt megnevezett halfajokon kívül esetleg még az országban meghonosítandó új halfajokra vonatkozólag, vagy valamely létező halfajnak egyes vidékeken veszélyeztetett tenyésztése érdekében a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister az új halfaj halászatát az egész országban, illetve egyes vidékeken 3 évre terjedhető időig eltilthatja.

Mesterséges haltenyésztés és a halaknak más vizekbe leendő áthelyezése végett, a közigazgatási hatóság írásbeli engedélye alapján, oly halak is kifoghatók, melyeknek fogása a halászati naptár szerint különben tilos volna.

Tilos;

a) a halikra-szedés a halászatra jogosított engedélye nélkül;

b) minden oly fogó eszköz, pl. hálók, kosarak, varsák, továbbá minden oly készülék használata, a melyek nyílásai (szemei) nedves állapotban mérve 4 centiméternél szűkebb vagy alacsonyabbak;

c) minden állandó halfogó készülék (pl. rekesz, kosár, zárháló) alkalmazása, mely közönséges víz-állás mellett, a parttól derékszögben mérve, a vízfolyás felénél többet elzár;

d) több állandó készülék vagy háló (eresztő háló) használata, ha egymástól legalább 50 méter távolságra nincsenek;

e) halakat elkábitó, megmérgező és robbanó szerek (maszlag, oltatlan mész, méregfü, dynamit) használata;

f) az éjjeli halászat napnyugtától napkeltéig;

g) gátaktól, zsilipektől, hallépcsőktől és egyéb viziműépítményektől 30 méternyire felfelé vagy lefelé horog kivételével, halászni;

h) vizeket, a bennük lévő halak kifogása céljából szakaszonként (duga) vagy egészben lecsapolni, vagy úgynevezett bányákban felfogni.

VII. Kivételes intézkedések.

A halászatra jogosítottak kérésére a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter egyes halfajok kiirtása és más hasznosabb halfajok terjesztése céljából, megszabott területekre és időre, a jelen törvényben eltiltott halászási módokat és a halászatot a tilalmi időben is megengedheti.

A halászatra jogosítottak, ha vadászati jogosítvánnyal nem bírnak is, lőfegyver használata nélkül elpusztíthatják a halakra nagyobb mértékben kártékony állatok közül: a vidrát, a vidranyestet, a csonttörő sast, a halászó sast, a jégmadárt, valamint a gémekeket, ruczákat és lúdféléket,

VIII. Halak szállítása a tilalmi idő alatt.

A ki a tilalmi idő beállta előtt fogott vagy zárt vizekből származó halakat vagy rákot a tilalmi idő alatt szállít vagy elád, tartozik származásukat s a befogatási időt, minden egyes esetben a község előjáróságától kiállított bizonyítvánnyal igazolni.

IX. Büntető határozatok.

Kihágást követ el és 200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki kábitó, mérgező és robbanó szerekkel halász;

b) a ki a halászat gyakorlására jogosítva nincs, ha a halászatot éjjel, tilalmi időben, kijelölt kiméleti helyen, vagy tiltott eszközzel üzi; vagy pedig ha a halászatot álcázva, vagy magát felismerhetlenné téve üzi, vagy a tettenérőt veszélyesen fenyegeti, ellene fegyvert fog, vagy erőszakot használ; a mennyiben a veszélyes fenyegetés, fegyverfogás vagy erőszak súlyosabb büntetés alá eső cselekményt nem képez.

Kihágást követ el és 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki a halaknak az árvizek kiöntéseiből a mederbe való visszatérését akadályozza; a ki a tilalmi időszakon belül halász vagy rákász; a ki a megállapított legkisebb hosszúságon alul fog ki halat vagy rákot; a ki a kiméleti tereken oly műveleteket véghez, melyek a halak ivását és fejlődését hátráltatják; a ki áruba oly halakat bocsát, melyek kisebbek a megállapított legrövidebb hosszúságnál, vagy melyeknek tilalmi időszaka van, avagy ha erre megfelelő hatósági engedélylyel nem bír.

b) A ki engedély nélkül halikrát szed, tiltott fogó eszközökkel halász, szabálytalan állandó halfogó készüléket használ, több állandó halfogó készülékkel úgy halász, hogy azok egymástól legalább 50 méternyi távolságra nincsenek, éjjel halász, gát, zsilip, hallépcső és egyéb viziműépítményektől 30 méter-

nyire le- és felfelé nem horoggal halász, végül a ki halfogás végett a vizeket leereszti vagy úgynevezett bányákban felfogja.

Kihágást követ el és 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki a tilalmi időszakban mesterséges haltenyésztés és a halaknak más vizekbe leendő áthelyezése végett ezen halakat és rákokat írásbeli engedély nélkül s mértéken alul fogja ki;

b) a ki a halászatra jogosított engedélye nélkül nyereségvágyból halász vagy rákász;

c) a ki a tilalmi területek határainak megjelölésére szolgáló táblákat károsítási szándékból megsemmisíti, elviszi vagy más helyre átteszi;

d) a ki hamisított halászjegy használata mellett halász.

Kihágást követ el és 25 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő;

a) a ki a halászatra jogosítottnak engedélye nélkül, de nem nyereségvágyból, halász vagy rákász;

b) a ki a zárt vizekből fogott halakat vagy rákokat tilalmi idő alatt szállít vagy elad s az ezek származását igazoló községi bizonyítványt felmutatni nem képes;

c) a ki a kiméleti területek határainak megjelölésére szolgáló táblákat szándékosan megrongálja vagy bemocskolja;

d) a ki a II. fejezetben felsoroltak felszólítására a a halászattal azonnal fel nem hagy, azoknak sem nevét, sem lakását meg nem mondja, vagy a felszólítót a legközelebbi előljárósághoz követni nem akarja, vagy a felszólítónak hamis nevet vagy lakást mond be;

e) a ki a nélkül, hogy halászjeggyel birna, vagy másnak nevére szóló vagy érvényességére nézve lejárt halászjegy mellett halász;

f) a ki saját nevére szóló jegyét használat végett másnak adja át.

Kihágást követ el és 5 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő;

Halász naptár a halászatról szóló 1888. évi XIX. törvényczikk alapján.

A halak megnevezése	A következő mértéknél kisebb halakat kifogni nem szabad, és a jelzett mértéknél kisebb halak és rákok a vízbe azonnal visszabocsátandók.	Január	Február	Márczius	Április	Május	Junius	Julius	Augusztus	Szeptember	Október	November	Deczember
Fajtök: Tok, (<i>Acipenser schypa</i>)	Hosszuság a fej elejétől a fark végéig mérve 80 cm.	×	×	×			×	×	×	×	×	×	×
Fogas-Süllő: (<i>Lucioperca sandra</i>)	» » » 35 »	×	×	×			×	×	×	×	×	×	×
Kecsege: (<i>Acipenser ruthenus</i>)	» » » 30 »	×	×	×			×	×	×	×	×	×	×
Kösüllő: (Tótsüllő <i>Lucioperca volgensis</i>)	» » » 40 »	×	×	×			×	×	×	×	×	×	×
Márna: (<i>Barbus fluviatilis</i>)	» » » 30 »	×	×	×			×	×	×	×	×	×	×
Söreg: (<i>Acipenser stellatus</i>)	» » » 50 »	×	×	×			×	×	×	×	×	×	×
Szintök: (<i>Acipenser glaber</i>)	» » » 80 »	×	×	×			×	×	×	×	×	×	×
Tetemestök: Szükhal, (<i>Acipenser Güldenstädtii</i>)	» » » 100 »	×	×	×			×	×	×	×	×	×	×
Viza: (<i>Acipenser huso</i>)	» » » 150 »	×	×	×			×	×	×	×	×	×	×
Ponty: Potyka, Pozsár (<i>Cyprinus carpió</i>)	» » » 30 »	×	×	×				×	×	×	×	×	×
Lazacz: (<i>Salmó salar</i>)	» » » 50 »			×	×	×	×	×	×	×			
Pisztráng: (<i>Salar Ansonii</i>)	» » » 20 »			×	×	×	×	×	×	×			
Lepényhal: Pérhal, (<i>Thymallus vexillifer</i>)	» » » 25 »	×	×			×	×	×	×	×	×	×	×
Galócza: (<i>Salmo-huchó</i>)	» » » 54 »	×	×				×	×	×	×	×	×	×
Rák: <i>Astacus (fluviatilis et leptodactylus)</i>	A szemtől a kiegyenesített fark végéig mérve 8 »	×	×	×			×	×	×	×	×	×	×

A fehér mezők a kiméleti időt, és a félig keresztül vonalozott hónapok ugyanazon hó 15-ik napját jelzik.

téssel büntetendő; a ki halászejegy nélkül halász, a mennyiben a fennebbieken meghatározott kihágási esetek valamelyike fenn nem forog és a ki halászejegygyel bir, azt azonban a II. fejezetben felsoroltak felszólítására elő nem mutatja.

X. *A büntetéspénzek hova fordítása.*

A halászati kihágásokból befolyó pénzbüntetések fele részben az országos közgazdasági alap javára esnek, fele részben pedig azon község szegény-alapját illetik, melynek területén a kihágás elkövetett.

A fogolykiséretekéről.

Bár a szolgálati szab. I. rész 44. 45. és 80. §-aiban a szolgálati utasítás 60—72. §-aiban s az ellenszegülési vezérfonal 10—11. §-aiban a fogolykiséreteknel követendő magatartás az örkiséreteknek részletesen előirva van, mégis a csendőrségi sokoldalú szolgálatnak megfelelően a legkülönfélébb viszonyokra s eshetőségekre ki nem terjednek s ily módon oly hézagokat hagynak fenn, melyeket a szabályok szellemének megfelelően betölteni az örkiséret ügyességére s leleményességére van bizva. A gyakorlatban czélszerűnek bizonyult eljárási módozatok a fennidézett határozványokkal összefoglalva, a következőkben foglaltatnak:

1. A fogolykiséret két vagy több csendőr által. Bár a két vagy több csendőrből álló fogoly kíséretnek helyzete az egyes csendőrénél jóval előnyösebb, akár átvett, akár pedig önállóan s idegen segédkezés nélkül történt letartóztatottnak kísérése merül fel; mégis ez nem menti fel a járőrt az elővigyázati rendszabályoknak alkalmazása alól, mivel főkötelessége minden örkiséretnek: a fogolyt vagy foglyokat biztosan megörzötten átadni az illetékes helyen.

«*Biztosan megörzötten*» kifejezés alatt nem csupán az értendő, hogy a foglyok közül megszöknie egyiknek sem sikerült, hanem mind annak pontos keresz-

tülvitele, a mi az elől idézett szabályokban a foglyoknak egymás közötti össze nem beszélése, hivatalokkal történő érintkezésük meggátlása, náluk lévő tárgyaknak meg nem semmisítése — el nem hagyása és a többire vonatkozólag határozottan előirva van.

Ha a fogolynak átvétele az örsön, a kir. járásbíró-ságok, főszolgabírói vagy egyéb fogdákból a községi előljáróság, vagy pedig magán személyektől történik, a járőrvezető az átveendő fogolynak egészségi állapota, menetképesége, az időjárásnak megfelelő ruházata, élelme, veszélyes avagy nem veszélyes voltáról, nemkülömben személymotoszás utján a felől: nincs-e valamely támadó avagy önsérülést okozható eszköz, vagy őt meg nem illető tárgy, pénz stb birtokában? meggyőződik s ha a fogolylyal fedett terepen, mint pl. erdőn, erdőszélen, cserjés helyeken, meredek ösvényeken, magasan álló tengeri, buza, repcze, rozs, kender s egyéb terményü földeken, továbbá ki nem kerülhető gyanús avagy veszélyes községeken, folyón át, akár hidon, kompon vagy csolnokon kell átvonulnia, avagy ha sík vidéken történik is az örkisérés, de feltehető, hogy a fogoly ellenállás vagy menekülésre kíséretet tehet, még a megbilincselés is eszközölhető.

Veszélyes fogoly a szolg. utasítás 63. §-a értelmében mindenkor megbilincselendő. — A bilincselést mindig a járőrtárs avagy ezek egyike végzi, míg a járőrvezető és az örkiséretnek esetleg többi tagjai a foglyokat lökészen tartott fegyverrel őrzik mindaddig, míg a megbilincselés és személymotoszás foganatosítva, az útirány kijelölve s minden az akadálytalan megindulásra előkészítve nincs.

Az örsparancsnoknak örsállomás helyén minden fogoly-átvételt személyesen kell eszközölnie s személyesen is átadnia a foglyokat a kísérő járőrnek.

Mint minden szolgálatban, úgy a fogoly kíséretknel is elvül szolgáljon, hogy a foglyok irányában gyanakodólag kell viselkednie a csendőrnek; ilykép

készen kell lennie minden támadás, ellenszegülés, szökésnek stb. meggátlására, hogy azokkal szemben azonnal erélyesen fellépjen és hiszékenység avagy éretlen könyörületesség által tévutra vezettetni magát ne engedje.

Fedett terepen — minők föntebb felsorolva lettek — avagy valahányszor oly helyen keresztül történik az örkisérés, hol a fogoly a kísérő csendőr szemei elől gyorsan eltűnhet, a járőr a legéberebb figyelemmel ügyel a foglyok minden mozdulatára, sőt az igen veszélyes helyeken fegyverét lökés helyzetbe hozza, s figyelmezteti a foglyokat a legelső menekülési kísérletnél az ellenük kimélet nélkül alkalmazandó fegyverhasználatra. — Mint szigorított elővigyázati intézkedés lehet még *kivételes esetben*: a fogoly kezeinek hátra bilincselése.

Községek, melyek gyanús vagy veszélyeseknek ismertetnek, avagy melyekben a foglyoknak czinkostársai lehetnek, lehetőleg elkerülendők; ellenben megbízható községekben át az örkisérés a mellékutczákon — és pedig mindig az utca közepén menetelve — eszközölhető, de itt is kellő elővigyázattal, mert a netán szökési szándékból megfutamodó fogoly ellen — ha ez veszélyes — löfegyverét a járőr más ember életének veszélyeztetése nélkül rendszerint nem használhatja; ha pedig a fogoly nem veszélyes, ellene a szervezeti utasítás 11. §. 4. pontja értelmében a fegyverhasználat tiltva lévén — mindkét esetben a fogoly a kíséret elől, ha ez éberem nem ügyel, esetleg megszökhet.

Vasuti és gőzhajó állomásokon történt megérkezés után a kiszállásnál, főleg ha a vonat vagy hajó rögtön folytatja útját, hason eset fordulhatna elő. Itt a közönségnek tolongása közben a fogoly a járőr szemei elől elveszhet, ha ez nem folyton sarkában van s szem elől semmi körülmények között nem téveszti. — Ily helyeken igyekezzék a járőr mielőbb az állomásnak a közönség használatától elvont valamely helyiségébe jutni a foglyokkal, hol a fegyve-

rek megtöltetnek, a bilincsek szabályszerű alkalmazásáról meggyőződés szereztetik s midőn az elindulást egyébként mi sem akadályozza, indul meg a kíséret az állomásról, de csak akkor, ha már a közönség eltávozott.

Foglyoknak vasuton vagy gőzhajón leendő elszállítására céljából a fogoly kíséretnek az állomásra még oly időben kell megérkeznie, midőn ott még kevés közönség gyűlhetett össze, tehát jóval az indulási idő előtt. — A várakozás a fent jelzett helyiségben történik s az állomásfőnök közbenjárása mellett minden aképen végeztetik, hogy a fegyverek kiürítése után az első csengetésre a fogoly-kiséret a vonat avagy hajóra juthasson.

Elővigyázatból igen czélszerű — főleg ha hosszantartó utazásra van kilátás — a foglyokat idejekorán megkérdezni: nem-e óhajtnak valamely *természeti szükség* végezni? mert ha ez akár a fogoly akár a kísérő által szándékoltatik, addig míg kevés közönség van jelen, kevesebb akadályal teljesíthetők. — A foglyok mindenesetre egyenkint kísérendők az árnyékszékre egy csendőr által, míg a többire a visszamaradt örkiséret ügyel.

A természeti szükség végzéséhez az esetleg megbilincselve lévő fogoly kezeiről a gúzsláncz semmi szín alatt le nem veendő, hanem ha a fogoly ezt tenni nem tudná, a csendőr segédkezik vetkezése és öltözésénél. — Még az árnyékszéken sem szabad a foglyot közvetlen felügyelet nélkül hagyni, sőt az ajtó is annyira nyitva hagyandó, hogy a fogoly a csendőr által láttassék.

A *vasuti kocsiba felszálláshoz* a kalauz a fogoly-kiséret számára lehetőleg egy külön szakasznak (coupé) rendelkezésre bocsájtására a járőrvezető által felkérendő, ki a kocsiba bepillant: nincs-e a tuloldali ajtó vagy ablak nyitva — melyet előbb betenni kellene — azután egy csendőr lép be a kocsiba, majd egyenkint a foglyok s végül a járőrvezető. — Két oldalt az ajtók közelében az örkiséret foglal

helyet; igen veszélyes foglyok a beszállás után közvetlenül a füzőlánczczal lábaiknál fogva még össze is lánczolhatók, nehogy ha véletlenül az ajtó felnyílik vagy pedig a kalauz által felnyitattik, menetközben villámgyorsan kiugorhassanak. — A megérkezési állomáson legelőbb a járőrvezető száll ki, azután a foglyok s utoljára a járőr másik tagja.

Gőzhajón történő utazásnál a fogoly-kiséretnek hason elővigyázati rendszabályt kell alkalmaznia; a fogoly egy pillanatra sem tévesztendő szem elől s vele a fődélzeten közel a hajó széléhez megtelepedni nem szabad, hanem e célra a fődélzet közép része szemelendő ki, vagy pedig a hajóskapitány támogatásának kikérése mellett valamely fődélzet alatti alkalmas hely választandó, mindkét esetben az utazóközönségtől elkülönítetten.

Kompon vagy *csolnakon* történő vizátkelésnél a beszálláskor előbb egy csendőr lép a járműre, azután a foglyok s utoljára a járőrvezető; kiszállásnál ez megfordítva történik. — A foglyok a komp vagy csolnak közepén arczal az irány felé leültetendők, szükség esetén a veszélyes foglyok mindkét lábai összelánczolandók; a kíséret pedig lábhoz vett fegyverrel őrködik a foglyok felett, kik ilykép sem hirtelen felugorni, sem a csolnakot esetleg felborítani, sem a vízbe ugrani nem tudnak.

Kocsira, szánra felülésnél előbb a kíséretből egy csendőr száll fel, majd a foglyok s utoljára a járőrvezető; ez utóbbi a fogoly baloldalán foglal helyet, ellenben a kíséret lehetőleg szemközt. — Veszélyes foglyok lábai itt is összelánczolhatók.

Hidon, átjárón, ösvényen történő átkelés előtt a foglyok figyelmeztetendők, hogy menekülés kíséreténél leszuratnak vagy lelövetnek; — hidon a kíséret ennek közepén menetel, míg folyó vagy tó mentén soha sem a partrészen, hanem ettől megfelelő távolságban. Oly szűk helyeken vagy átjárókon, hol csak egyenkint lehetne áthatolni, az elől menő csendőr oly távolságra legyen a fogolytól vagy foglyoktól,

hogy merénylet ellene ne legyen intézhető, — míg a hátullévő csendőr a szabályszerű távolságra követi a foglyot vagy foglyokat.

Útközben tartandó pihenéshez mindig könnyen áttekinthető terep választandó, de soha korcsmák, útszéli csárdák és a kíséret előtt ismeretlen magános házak közelében, — hol azután a foglyok és a kíséret is leülhetnek. — Közvetlen közelében valamely nyitott kútnak, tó- vagy folyónak a pihenés és tartózkodás szintén nem tanácsos, mert azokba valamely fogoly esetleg beleugorhat, — ép úgy, bárhol is tartatik pihenő, a járőrvezető előbb körül tekint: alkalmas-e e célra a hely? nincs-e a támadásra avagy önsérülés okozására alkalmas tárgy avagy eszköz közelben, a mely természetesen előbb eltávolítandó lenne.

Étkezéshez a fogolynak kést, villát használni nem szabad; ha valamit mégis előbb feldarabolnia kellene, ezt egyik csendőr végezi; — viziváshoz törhető anyagból való ivóeszköz a fogoly kezébe nem adandó; ha azonban más edény rendelkezésre nem áll, legtanácsosabb, ha egyik csendőr emeli a törékeny vizesedényt a fogoly szájához. — Szeszecital élvezete a fogolynak semmi szin alatt sem engedendő meg.

Szabadban előtalált nyitott kúthoz a fogoly közel nem eresztetik, hanem a valamely csendőr által megmerített s a kúttól lehetőleg eltávolított vederből itattatik meg.

Ha a foglyok valamelyike útközben bármely ürügy alatt a továbbmenést megtagadná, vagy bármely betegséget állít, állapotán való könnyítés céljából a bilincs kezeiről le nem veendő, hanem valamely fuvar érkezése várandó be, melynek tulajdonosa a felülhetés engedélyezése iránt felkérendő; ha pedig ilyen egyhamar nem érkezik, akkor valamely arra érkező egyén kéretik meg a legközelebbi község előljáróságánál avagy tanyán, pusztán segélyt, illetve fuvart kérni.

Ha valamely fogoly minden ok nélkül a továbbmenést megtagadná, ugy megelőzőleg komoly figyelmeztetés által a továbbmenetelre felszólítandó, s ha ennek nem lenne foganatja, akkor vagy a legközelebbi község előjáróságának közreműködésével, vagy egy arra menő kocsii segélyével eszközendő a továbbszállítás.

Az éjszakába avagy télen — midőn korán alkonyodik — a sötétségbe az őrkiséret rendszerint nem terjesztendő ki, mit különben az általános szolgálati határozványok 120. pontja is tilt; ennek kikérése céljából a fogoly-kiséret a kiindulási helyről akkép indítandó el, hogy a távolság és utközbeni pihenésre szükséges időn felül a netalán felmerülő késedelmezésre is idő maradjon s alkonyat előtt a megérkezési állomás mégis eléressék, — mindazonáltal, ha utközben felmerült akadályok következtében a foglyoknak szabályszerű átadására kijelölt hely még az éjnek beállta előtt már semmiképen elérhető nem volna — a mit a járőrvezetőnek különben jóval az est beállta előtt ennek, elkerülése céljából megfontolnia kell — a legközelebbi község, vagy ha ez is igen távol lenne, valamilyen közeli urasági tanyán való meghálás szüksége állandó be, mely esetben a biztos megőrzésre nézve fennálló s legelől idézett szabályok foganatosítandók teljes mérvben és feltétlenül. — A továbbkiséret csakis másnap virradat s a fogolynál előzőleg eszközölt személymotosás, valamint a bilincs helyes alkalmazásáról történt meggyőződés után teljesíthető.

2. A fogolykiséret egy csendőr által — mindenestre a fentebb tárgyalt elővigyázati rendszabályoknak fokozott mérvben való alkalmazását igényli, mivel nem csupán a fogolynak meg nem szökéséről és egyéb, — már fentebb jelzett — eseteknek idejekoráni megakadályozásáról, sőt miután az egyes csendőr megtámadtatásnak is inkább ki van téve, még saját személyének biztonságáról is gondoskodnia kell.

Az egyes csendőr által eszközendő fogoly-kiséret, vagy:

- a) átvett egyes fogolynak — vagy pedig:
- b) át nem vett, hanem önállóan letartóztatott fogolynak kísérése.

a) *Az átvett fogolynak egy csendőr által kísérése* körül rendszerint akadályok nem merülnek fel, mert történt legyen a fogolynak átvétele bárhol, az átvételt teljesítő csendőr magára hagyatva nincs s a szükségesekről ép ugy meggyőződhetik, mint a két vagy több csendőrből álló fogoly-kiséret; a fogolynak esetleg szükséges megbilincselését, nemkülönben megmotosását, minden nehézség nélkül eszközölheti.

Az elővigyázati rendszabályokat, általában az egy csendőrből álló fogoly-kiséret akkép alkalmazza, mint azok az 1. fejezet alatt már tárgyalva lettek; hogy az őrkiséret folyama alatt nagy éberséget kell tanusítania, az önként értendő.

Vasuti- és gőzhajó-állomásokon ugy az indulás, mint megérkezésnél az esetleg ott ügyeletet teljesítő csendőrnek segédkezését veszi igénybe első sorban, ennek távollétében az ott alkalmazott közegeket keresi meg szükség esetén támogatása iránt, a mire a szerv. utasítás értelmében jogosult.

A vonatra avagy hajóra felszállásnál mindig a foglyot helyezi előbb el; vonatról azonban előbb a csendőr száll le s csak azután a fogoly.

Ha netalán az őrkiséret csendőrnek természeti szükségének végzése céljából távoznia kellene, a fogolynak megőrzését állomásokon az ügyeletet teljesítő csendőrre, ennek nem létében pedig valamely közegre bizza; fegyverzet s szerelékét természetesen magával viszi. Ha szabadban érne el e szükség a csendőrt, akkor a foglyot arcczal az utirányban leülteti, míg e szükségét végezte; fegyverét pedig ez idő alatt maga mellé a földre fekteti.

Komp vagy csolnakba szállásnál egy ottani közeg megy elől, utána a fogoly s azután a csendőr; a kiszállás megfordított rendben ugyan, de akkép tör-

ténik, hogy a csendőr a fogolyt mégis szemmel tarthassa.

Kocsira, szánra sem a fogoly sem a kísérő addig fel nem ül, míg a lovak hámkötelékei leoldva nincsenek; ennek megtörténte után ül fel előbb a fogoly, utána pedig a csendőr balra a fogoly mellé; fegyverét lábai között kézben tartja. Ezek után a hámkötelek feltétnak s a kocsi megindítatik. A leszállás — a hámkötelek leoldatása mellett — megfordított sorrendben eszközöztetik.

b) *Egy csendőr által önállóan letartóztatott fogoly-nak kísérése* a legfokozottabb elővigyázatot, éberséget és készenlétet igényli, mert ezen esetben nem oly letartóztatást értünk, a melynél valamely községi közeg vagy más segédkező egyén van jelen, hanem oly önálló s egyedül minden más segédkezés nélkül eszközölt letartóztatást, a minő p. o. utijárörködés folyama alatt előfordulhat.

Az utijárörködést vagy ellenőrzést egyedül teljesítő csendőr, illetve altiszt például egy nyomozott veszélyes gonosztevőt utközben felismer s azt a «törvény nevében» megállítván, letartóztatni és bekisérni akarja. Az ily gonosztevő megközelítése — ha látható fegyver nála nem is észleltetik — a csendőr által a töltényürbe felhozott töltény- és célra tartott fegyverrel történhetik csupán, mivel nem tudható: nincs-e nála elrejtve pisztoly vagy egyéb fegyver.

A letartóztatás ezután kimondatik, a gonosztevő röviden és határozottan figyelmeztetik, hogy az első gyanús mozdulatra azonnal lelövetik, kezeinek derekán való keresztbe tevésére utasítatik s végül — a fegyvert még mindig célra tartva — az utirány kijelöltetik s a fogoly megindítatik. Csakis ezután vétetik le az eddig célra tartott fegyver s helyeztetik továbbra is lökés állapotban vadászmódra a bal-élőkarra és így kísértetik a fogoly mindaddig míg akár utközben talált s megbízhatónak ismert egyén, akár valamely ismert puszta vagy községben felkért közeg segédkezése mellett a szabályszerű megbilincselés és

személymotoszás eszközöltethető lesz. Mindenesetben annál jobb, minél előbb foganatosítható a megbilincselés, mert míg ez és a személymotoszás meg nem történt, addig a kísérő mindig ki van téve a fogoly részéről eredhető megtámadtatásnak, kinek gondolatmenetét és tervezgetését nem ismerve, ha az örkísérő annak minden mozdulatára éberem nem figyel s fegyverét lökészen nem tartja, egy pillanat alatt alkalma nyilhatik esetleg elrejtett forgó pisztolyát előrántani és kísérőjét leteríteni.

Midőn a fogoly már megbilincselve és megmotoszva van, továbbkisérese ugyanazon elővigyázati rendszabályok alkalmazása mellett történik, mint azt az előbbi a) szakaszban az átvett fogoly kísérésénél illetve az 1. fejezetben tárgyalva lőn.

3. A foglyok átvétele és átadása. Ha foglyok kísérés céljából valamely hatóságtól veendőket át, az örkiséretre kivezenyelt járőr az illető hatóság vagy fogháznál megjelen; a járőrvezető — illetve örsállomáson az örsparancsnok — tudakozódik, hogy a foglyok közül hány a veszélyes? azután az elkisérendőket személyazonosságáról meggyőződést szerzendő, az átvett névjegyzék alapján azok egyenkint előhivatnak s megkérdeztetik: egészségi állapotuk, meneteképességük, ruházatuk és élelmezésükiránt. — Ezután a foglyok megbilincselése és megmotoszásuk következik. — Igen izmos-erős férfiakat vagy két veszélyes foglyot egymáshoz bilincselni nem tanácsos; a járőrvezető gondoskodik arról, hogy a veszélyes egy könnyebb, egy izmos-erős fogoly pedig egy gyengével bilincseltessek össze.

Ha a kir. ügyészségtől nagyobb szállítmány valamely fegyintézetbe leendő kísérés végett vétetnék át, a foglyok 2, legfeljebb 4 főből álló csoportokra osztatnak; utóbbi esetben 2—2 megbilincselte fogoly a fűzőlánczczal összekapcsoltatik; minden egyes ily csoportnak közvetlen felügyeletével egy-egy csendőr határozottan meghizatik, ellenben a járőrvezető az egész szállítmányért felelős lévén — külön megör-

zésre egy csoportot sem vesz át, hanem az egészet felügyeli.

Ha őrkisérés közben ellenszegülésnek jelei mutatkoznak vagy pedig más személyek által a foglyok megszabadítására nézve kísérlet tétetnék, a foglyoknak meghagyatik, hogy lefeküdjenek s csendesen maradjanak kijelentvén egyuttal, miszerint ellenkező esetben felkonczoltatni fognak. A foglyokat kiszabadítani akaróknak kijelentendő, hogy ők a foglyokat élve meg nem kapják, szándékukkal tehát felhagyjanak, mert különben a fegyver fog ellenük használtatni. — Ha a járőrvezető látja, hogy a támadással szemben a foglyok biztos megőrzésére az őrkiséret nem elegendő, s megszabadításuktól már alaposan tartani lehet, avagy a foglyok maguk is a járőr ellen fordulnak, akkor leszurandók, a támadók pedig lelövendők. Ezen utolsó eszköz használata t. i. a foglyoknak lekonzolása azonban jól megfontolandó, mivel minden elhamarkodást ez irányban a törvényes megtorlás követ.

Még el nem ítélt foglyok kísérésénél a kísérők tartoznak arra szigoruan felügyelni, hogy azok egymással — habár csak jelek által is — ne érintkezessenek; e célból tehát a bűntársak nem egymás mellett, hanem egymás *után* meneteltetendők; a járőrvezető ezektől oldalt menetel, hogy a felügyelést könnyebben eszközölhesse.

Kocsin történő nagyobb fogoly-kiséreteknél a járőrvezető az utolsó kocsin tartózkodják, hogy az egész szállítmányra felügyelni s a fölött, hogy a kocsik egymás közelében maradjanak őrködni tudjon. Minden kocsin a megfelelő mennyiségű őrkiséret is helyet foglal.

Ha nagyobb fogoly-kiséretnek meghálása elkerülhetlenül szükségessé válik, erre oly helységek választandók, hol börtönök (fogdák) vannak, a járőrvezető az őrkiséretből rendes felváltás mellett a szükséges számú őröket felállítja, kikre nézve azután a szolgálati szabályzat I. részében foglalt: fogoly-

őrségekre vonatkozó határozványok mérvadók; ezeknek sűrű ellenőrzését a járőrvezető végzi. — A foglyoknak megőrzését idegen egyénekre bízni nem szabad, mivel a járőrvezető a reábizott foglyokért mindaddig felelős, míg azokat illetékes helyen akadálytalanul át nem adta. — A foglyoknak átadása a szolgálati utasítás 70. és 71. §§. szerint történik.

4. Foglyok megőrzése a csendőrségi állomásokon. Mindennemű foglyot csak annyi ideig szabad a lak-tanyában tartani, míg a tényvázlat elkészül vagy pedig továbbkísérés esetén az okmányok és esetleges előlegek átvétetettek, minek megtörténte után a foglyok a községi, főszolgabírói, esetleg járásbírósi foglyhelyiségbe egy vagy a szükséghez képest több teljesen felszerelt csendőr által kísértetnek, hol a további-tásig megőriztetnek.

Soha sem szabad arra számítani, hogy a börtön biztos, az ajtók jók stb. vagy pedig, hogy a foglyokat a községi kisbíró vagy éjjeli őr átvette s azokat megőrzi; a biztos megőrzésért az őr felelős, tehát a szükséghez képest egy vagy több teljesen felszerelt csendőr vezénylendő fogoly őrizetre s ha igen kevés csendőr állna rendelkezésre, a községi előljárásság keresendő meg megbízható közegeknek segédkezésül lendő kirendelésére.

Letartóztatott cigánycsapatok (karavánok) mindig csendőrök által őriztetendők, — cigányt megőrizni nehezebb, mert rendkívül ravasz, ügyes és vakmerő; megőrzésük céljából a férfiak a nők és gyermekektől elkülönítendők és a községi előljárásságtól még külön a szükséges számból álló és megbízható polgári őrség kirendelése is kérendő, — őrkísérésük pedig mindig csoportokra osztva eszközlendő, mivel ily-kép szökési kísérleteiknek eleje vétetik.